

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

5 Αυγούστου 2026

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 4879

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 41895

Ίδρυση νέου Προγράμματος Σπουδών πρώτου κύκλου στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου με τίτλο «Σπουδές Φύλου», κατόπιν πιστοποίησης από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Η ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Έχοντας υπόψη:

- Το π.δ. 83/1984 «Ίδρυση Πανεπιστημίου Αιγαίου, Ιονίου Πανεπιστημίου και Πανεπιστημίου Θεσσαλίας» (Α' 31).

- Την υπ' αρ. 18959/19.06.2023 (Υ.Ο.Δ.Δ 595) διαπιστωτική πράξη συγκρότησης του Συμβουλίου Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

- Την υπ' αρ. 25105/26.07.2023 (Υ.Ο.Δ.Δ. 742) διαπιστωτική πράξη εκλογής Πρύτανη και ορισμού τεσσάρων (4) Αντιπρυτάνεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

- Την υπ' αρ. 26859/02.08.2023 (ΑΔΑ:6Λ6Σ469Β7Λ-ΜΓΜ) διαπιστωτική πράξη συγκρότησης του Συμβουλίου Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου κατόπιν εκλογής Πρύτανη.

- Την υπ' αρ. 40167/16-09-2024 διαπιστωτική πράξη του Πρύτανη «Συγκρότηση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Αιγαίου για το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025» (ΑΔΑ: 6Γ3Κ469Β7Λ-ΛΞ7).

- Την υπ' αρ. 27407/04.08.2023 απόφαση του Πρύτανη «Καθορισμού του τομέα ευθύνης κάθε Αντιπρύτανη, μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στους τέσσερις (4) Αντιπρυτάνεις του Πανεπιστημίου Αιγαίου και καθορισμός της σειράς αναπλήρωσης του Πρύτανη και των Αντιπρυτάνεων» (Β' 5064) , όπως τροποποιήθηκε και ισχύει πλέον με την υπ' αρ. 11036/04.03.2026 (Β' 1371) απόφαση του Πρύτανη ως προς τη μεταβίβαση και τον επανακαθορισμό αρμοδιοτήτων των Αντιπρυτάνεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου κατόπιν αποδοχής παραίτησης Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Αιγαίου, και τον επανακαθορισμό της σειράς αναπλήρωσης του Πρύτανη και των Αντιπρυτάνεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

- Τα άρθρα 16, 44, 223 και 448 του ν. 4957/2022 «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις» (Α' 141) και του άρθρου 7 του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Β' 6876).

- Τα άρθρα 5 και 9 του ν. 3469/2006 «Εθνικό Τυπογραφείο, Εφημερίς της Κυβερνήσεως και λοιπές διατάξεις» (Α' 131).

- Τα άρθρα 76 - 78 του ν. 4727/2020 «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) - Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις» (Α' 184).

- Την παρ. 4α του άρθρου 16 και τα άρθρα 70 και 74 του ν. 4957/2022 «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις» (Α' 141).

- Τον ν. 3374/2005 (Α' 189) και ιδίως τα άρθρα 14 και 15 «Διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Σύστημα μεταφοράς και συσώρευσης πιστωτικών μονάδων - Παράρτημα διπλώματος».

- Το π.δ. 83/1984 με το οποίο ιδρύθηκε το τμήμα, με τον τίτλο «Τμήμα Ιστορίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας» (Α' 31). Από το 1987 μέχρι το 2002, λειτούργησε ως «Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας» (ονομασία που θεσμικά κατοχυρώθηκε το 1989, με το π.δ. 376 (Α' 168). Στη συνέχεια το 2002 το Τμήμα μετονομάστηκε και λειτουργεί με τη σημερινή του ονομασία ως «Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας», σύμφωνα με τον ν. 3027/2002, (άρθρο 3.1.δ, Α' 152).

- Την απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας στη συνεδρίαση υπ' αρ. 13/05.02.2025 σχετικά με την ίδρυση νέου Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο «Σπουδές Φύλου».

- Την απόφαση της Συγκλήτου στη συνεδρίαση με υπ' αρ. 28/20.02.2025 σχετικά με την ίδρυση νέου Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (Π.Π.Σ.) του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας με τίτλο «Σπουδές Φύλου».

- Τη Μελέτη Σκοπιμότητας.

- Τη Μελέτη Βιωσιμότητας.

- Την υπ' αρ. 22514/11.05.2026 απόφαση της Συγκλήτου «Ίδρυση νέου Προγράμματος Σπουδών πρώτου κύκλου στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου με τίτλο "Σπουδές Φύλου", κατόπιν πιστοποίησης από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης» (Β' 2860).

- Την υπ' αρ. 26812/28.05.2026 απόφαση της Συγκλήτου «Ανάκληση των υπ' αρ. 22514/11.05.2026 και 22517/11.05.2026 αποφάσεων Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Αιγαίου» (Β' 3808) και αφορά στην ανάκληση της ανωτέρω απόφασης ίδρυσης του Π.Π.Σ. λόγω εκ παραδρομής έκδοσής της, καθώς λήφθηκε υπόψη το υπό στοιχεία ACC001682/02.05.2026 σχέδιο έκθεσης πιστοποίησης που εστάλη από την ΕΘΑΑΕ στις 04.05.2026 με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, σχετικά με την πιστοποίηση του Π.Π.Σ. «Σπουδές Φύλου», σύμφωνα με το οποίο το Π.Π.Σ. κρίθηκε ως πλήρως συμμορφούμενο (compliant) με τις βασικές αρχές της ΕΘΑΑΕ, χωρίς όμως να έχει εκδοθεί και η σχετική απαιτούμενη Απόφαση της ΕΘΑΑΕ για την ως άνω πιστοποίηση.

- Την υπό στοιχεία QA_3754/09.07.2026 απόφαση του Προέδρου της ΕΘΑΑΕ σχετικά με την Πιστοποίησης του Π.Π.Σ. «Σπουδές Φύλου».

- Το πρακτικό της υπ' αρ. 53ης έκτακτης/31.07.2026 συνεδρίασης της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Αιγαίου με θέμα 6.1. «Ίδρυση νέου Προγράμματος Σπουδών πρώτου κύκλου στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου με τίτλο «Σπουδές Φύλου», κατόπιν πιστοποίησης από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης».

- Το γεγονός ότι οι διατάξεις της παρούσας δεν αφορούν σε διοικητική διαδικασία για την οποία υπάρχει υποχρέωση καταχώρισης στο ΕΜΔΔ-ΜΙΤΟΣ.

- Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της απόφασης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του τακτικού προϋπολογισμού ή της κρατικής επιχορήγησης του Ιδρύματος, καθώς και μετά από συζήτηση, ομόφωνα, αποφασίζει:

Την ίδρυση και λειτουργία νέου προγράμματος σπουδών πρώτου κύκλου του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με τίτλο «Σπουδές Φύλου» ως ακολούθως:

Άρθρο 1

Γενικές Διατάξεις

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου οργανώνει και λειτουργεί νέο Πρόγραμμα Σπουδών πρώτου κύκλου (νέο Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Π.Π.Σ.) με τίτλο «Σπουδές Φύλου», σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης αυτής και του ν. 4957/2022 (Α' 141).

Άρθρο 2

Τίτλος σπουδών

Το Π.Π.Σ. απονέμει Πτυχίο στις «Σπουδές Φύλου».

Άρθρο 3

Αντικείμενο - Σκοπός

Αντικείμενο του Π.Π.Σ. είναι η μελέτη της ανθρώπινης δράσης με τα επιστημονικά εργαλεία του φύλου, των έμφυλων σχέσεων, και των έμφυλων αναπαραστάσεων. Το πρόγραμμα υιοθετεί μια διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση εστιάζοντας στην αλληλοδιαπλοκή του φύλου με την κοινωνική τάξη, την εθνικότητα, τη σεξουαλικότητα και την ηλικία στο πλαίσιο κοινωνικών σχέσεων, θεσμών, και ιστορικών μεταβολών με στόχο την αντιμετώπιση έμφυλων ανισοτήτων και διακρίσεων και την ανάπτυξη δικαιωμάτων. Παράλληλα,

εξετάζει τη σχέση φύλου και τεχνολογίας, φύλου και επιστήμης με στόχο την αντιμετώπιση των κοινωνικών και ηθικών προκλήσεων της τεχνολογίας.

Σκοπός του Π.Π.Σ. είναι η γνωριμία των φοιτητών/τριών με τη μεθοδολογία και την επιστημολογία των σπουδών φύλου, η εξοικείωση με τη χρήση του φύλου ως αναλυτική προσέγγιση, και η εκπαίδευση τόσο στην αναγνώριση των τρόπων διαμόρφωσης της έμφυλης ανισότητας όσο και στην πρακτική εφαρμογή εργαλείων και τεχνικών για την άρση των διακρίσεων. Σκοπός του Π.Π.Σ. είναι η παροχή ενός στέρεου υποβάθρου γνώσεων που θα επιτρέψουν στους/ις φοιτητές/ήτριες να καλλιεργήσουν έναν μεθοδικό τρόπο σκέψης και αντιμετώπισης σύνθετων προβλημάτων, καθώς και δεξιοτήτων που θα τους/τις επιτρέψουν να συνδέσουν τη θεωρητική γνώση με την επαγγελματική πράξη. Συνδυάζει θεωρητικές, μεθοδολογικές και εφαρμοσμένες προσεγγίσεις σε μια ευρεία κλίμακα γεωγραφικών και κοινωνικών περιβαλλόντων ώστε να παράσχει ευρείες, εξειδικευμένες, πρακτικές και θεωρητικές, γνώσεις στο αντικείμενο των σπουδών φύλου, καθώς και την απαραίτητη τεχνογνωσία/ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση κοινωνικών και πολιτισμικών ανισοτήτων στους θεσμούς, στις δημόσιες και κοινωνικές υπηρεσίες, στην αγορά εργασίας, στην οικογένεια, στην υγεία, στην τεχνολογία.

Άρθρο 4

Προτεινόμενο Πρόγραμμα Σπουδών

Ο συνολικός αριθμός των πιστωτικών μονάδων (ECTS) που απονέμονται από το Π.Π.Σ. ανέρχεται σε 240. Το πρόγραμμα σπουδών χωρίζεται σε δύο κύκλους σπουδών. Ο Α' Κύκλος (Α' και Β' εξάμηνο) αποτελείται από μαθήματα υποχρεωτικά (Υ) και μαθήματα αγγλικής γλώσσας που είναι κατ' επιλογήν υποχρεωτικά (κατ' επιλογήν Υ). Ο Β' Κύκλος (Γ', Δ', Ε', ΣΤ', Ζ', Η' εξάμηνο) αποτελείται από μαθήματα επιλογής (Ε) και από Πρακτικές Ασκήσεις/Σεμινάρια (ΠΑ/Σ) που είναι μαθήματα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά (κατ' επιλογήν Υ). Για τη λήψη πτυχίου ο/η φοιτητής/ήτρια θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει επιτυχώς τουλάχιστον δύο ΠΑ/Σ.

Το ενδεικτικό πρόγραμμα των μαθημάτων διαμορφώνεται ως εξής (σύντομη περιγραφή των μαθημάτων παρουσιάζεται στο Παράρτημα 1):

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Υποχρεωτικά εκτός από το μάθημα των Αγγλικών όπου επιλέγεται το Ι ή το ΙΙΙ)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας και συγγραφής	Υ	3	5
Φεμινιστική θεωρία	Υ	3	5
Μεθοδολογία, επιστημολογία και διαθεματικότητα	Υ	3	5
Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία	Υ	3	5
Εισαγωγή στην ιστορία	Υ	3	5
Αγγλικά Ι	Κατ' επιλογήν Υ	3	5
Αγγλικά ΙΙΙ	Κατ' επιλογήν Υ	3	5
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Α' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Υποχρεωτικά εκτός από το μάθημα των Αγγλικών όπου επιλέγεται το ΙΙ ή το ΙV)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Γλώσσα, κοινωνία και πολιτισμός	Υ	3	5
Ανθρωπολογία του φύλου	Υ	3	5
Ιστορία του φύλου	Υ	3	5
Ανθρωπολογία της συγγένειας	Υ	3	5
Ποιοτικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα	Υ	3	5
Αγγλικά ΙΙ	Κατ' επιλογήν Υ	3	5
Αγγλικά VI	Κατ' επιλογήν Υ	3	5
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Β' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Επιλογής – μπορούν να επιλεγούν μαθήματα μέχρι το σύνολο των 30 ECTS)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Φύλο και σεξ στην προνεωτερική Ευρώπη	E	3	6
Ανθρωπολογικές μελέτες στη διατομή φύλου και υγείας	E	3	6
Φύλο και υλικός πολιτισμός	E	3	6
Φύλο, μετανάστευση και ρατσισμός	E	3	6
Ιστορία του φύλου στο βυζαντινό κόσμο	E	3	6
Διακρίσεις και ανισότητες στο προνεωτερικό Ισλάμ	E	3	6
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Γ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Επιλογής – μπορούν να επιλεγούν μαθήματα μέχρι το σύνολο των 30 ECTS)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Ανάλυση λόγου: Γλώσσα, φύλο και σεξουαλικότητα	E	3	6
Ιστορία της σεξουαλικότητας: Ευρωπαϊκές και ελληνικές αναγνώσεις, 19ος-20ός αιώνας	E	3	6
Πολιτική φιλοσοφία και δικαιώματα	E	3	6
Τροφή, φύλο, τελετουργία	E	3	6
Ποσοτικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα	E	3	6
Φύλο, σεξουαλικότητα και αστικός χώρος στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, 19ος-20ός αιώνας	E	3	6
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Δ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Επιλογής ή κατ' επιλογήν Υποχρεωτικά – μπορούν να επιλεγούν μαθήματα μέχρι το σύνολο των 30 ECTS)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Εργασία και έμφυλες διακρίσεις στη μεταπολεμική Ευρώπη	E	3	6
Ελληνική εθνογραφία	E	3	5
Φύλο, μέσα και αναπαράσταση	E	3	6
Φύλο και τεχνολογία στις κοινωνικές επιστήμες	E	3	6
Φύλο, ανάπτυξη και οικονομικές ανισότητες	E	3	6
Διδακτική της Ιστορίας	E	3	6
ΠΑ/Σ Ανθρωπολογικές και άλλες προσεγγίσεις του σώματος	Κατ' επιλογήν Υ	3	6
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Ε' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30
ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Επιλογής ή κατ' επιλογήν Υποχρεωτικά – μπορούν να επιλεγούν μαθήματα μέχρι το σύνολο των 30 ECTS)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Κοινωνικό-πολιτισμικά σενάρια σχετικά με την ηθική, την ιδιωτικότητα και τη βιωσιμότητα της Τεχνητής Νοημοσύνης	E	3	6
Εκπαιδευτική πράξη και κοινωνικές επιστήμες	E	3	6

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Επιλογής ή κατ' επιλογήν Υποχρεωτικά – μπορούν να επιλεγούν μαθήματα μέχρι το σύνολο των 30 ECTS)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Έμφυλες σχέσεις στην παγκόσμια Ανατολή: Σοσιαλιστική κληρονομιά και μετασοσιαλιστικές ιεραρχίες	E	3	6
Κριτική κοινοτική ψυχολογία	E	3	6
ΠΑ/Σ Σχολείο, κοινωνία και πολιτισμός	Κατ' επιλογήν Υ	3	6
Φύλο και δικαιώματα	E	3	6
Ζητήματα πολιτισμικής θεωρίας και ψηφιακού πολιτισμού	E	3	5
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Επιλογής ή κατ' επιλογήν Υποχρεωτικά – μπορούν να επιλεγούν μαθήματα μέχρι το σύνολο των 30 ECTS)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
ΠΑ/Σ Φύλο και μέσα πολιτιστικής έκφρασης	Κατ' επιλογήν Υ	3	6
Φεμινισμός, φύλο και ψηφιακές τεχνολογίες	E	3	6
ΠΑ/Σ Οικονομικά και φεμινισμός	Κατ' επιλογήν Υ	3	6
Γεωγραφία Μητροπολιτικών Περιοχών	E	3	5
Φύλο και γλώσσα	E	3	5
ΠΑ/Σ Ειδικά θέματα διδακτικής της ιστορίας και ιδεολογία	Κατ' επιλογήν Υ	3	6
Φωτογραφική εικόνα: Ιστορία, θεωρία και πρακτική	E	3	5
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30
Η' ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ (το σύνολο των μαθημάτων είναι μαθήματα Επιλογής ή κατ' επιλογήν Υποχρεωτικά – μπορούν να επιλεγούν μαθήματα μέχρι το σύνολο των 30 ECTS)			
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Υ/Ε	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	ECTS
Θερινή πρακτική άσκηση	E	2 μήνες	10
Πολιτισμοί, Τεχνολογία και Κοινωνική Αλλαγή	E	3	6
Φύλο και εκπαίδευση	E	3	5
ΠΑ/Σ Φεμινιστική νομική θεωρία	Κατ' επιλογήν Υ	3	6
ΠΑ/Σ Θρησκεία και νέες μορφές πνευματικότητας	Κατ' επιλογήν Υ	3	6
Κοινωνιολογία της διακινδύνευσης και της αβεβαιότητας	E	3	6
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ Η' ΕΞΑΜΗΝΟΥ			30
Εκπόνηση πτυχιακής εργασίας	E		18
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			240

Το ανωτέρω πρόγραμμα μαθημάτων είναι ενδεικτικό και αντιστοιχεί στο 100% των ECTS του βασικού προγράμματος σπουδών. Ο αριθμός, το είδος και το περιεχόμενο των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών, καθώς και η κατανομή τους σε εξάμηνα, δύνανται να αναπροσαρμόζονται με απόφαση Συνέλευσης του Τμήματος για λόγους διασφάλισης της εύρυθμης λειτουργίας του Π.Π.Σ.

Η γλώσσα διδασκαλίας των μαθημάτων είναι η ελληνική.

Η γλώσσα εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας είναι η ελληνική.

Άρθρο 5

Μαθησιακά Αποτελέσματα - Προσόντα

Τα μαθησιακά αποτελέσματα του Π.Π.Σ. ανταποκρίνονται σε σπουδές 1ου κύκλου και στο Ευρωπαϊκό και Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Ανώτατης Εκπαίδευσης επιπέδου 6.

Με την ολοκλήρωση των σπουδών και την απόκτηση πτυχίου, ο/η απόφοιτος του Π.Π.Σ. θα έχει αποκτήσει στέρεη γνώση των επιστημονικών προσεγγίσεων και των συμπερασμάτων της σύγχρονης έρευνας που αφορούν ζητήματα φύλου και έμφυλων σχέσεων και θα έχει τις απαιτούμενες δεξιότητες για τη σύνδεση της θεωρητικής γνώσης με την επαγγελματική πράξη. Συγκεκριμένα, με την απόκτηση του πτυχίου ο/η κάτοχος:

- Θα είναι σε θέση να γνωρίζει, να κατανοεί και να αντιμετωπίζει κριτικά τους τρόπους με τους οποίους το φύλο οργανώνει τις ανθρώπινες σχέσεις και δραστηριότητες μέσα από την εξοικείωσή του/ης με σύγχρονες θεωρίες και εξελίξεις στην αιχμή του συγκεκριμένου γνωστικού πεδίου,

- Θα κατέχει γνώσεις και δεξιότητες συλλογής, διαχείρισης, και ανάλυσης δεδομένων στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών,

- Θα κατέχει προχωρημένες δεξιότητες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή εργαλείων καταπολέμησης της έμφυλης ανισότητας και των διακρίσεων,

- Θα κατέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία για την αντιμετώπιση κοινωνικών και πολιτισμικών ανισοτήτων στους θεσμούς, στις δημόσιες και κοινωνικές υπηρεσίες, στην αγορά εργασίας, στην οικογένεια, στην υγεία, στην τεχνολογία,

- Θα είναι σε θέση να συγκεντρώνει και να ερμηνεύει στοιχεία που αφορούν στο φύλο και τις έμφυλες διαφορές για να διαμορφώνει κρίσεις που περιλαμβάνουν προβληματισμό σε συναφή κοινωνικά, επιστημονικά ή ηθικά ζητήματα, καθώς και να κοινοποιεί πληροφορίες, ιδέες, προβλήματα και λύσεις τόσο σε ειδικευμένο όσο και σε μη εξειδικευμένο κοινό,

- Θα έχει αναπτύξει εκείνες τις δεξιότητες απόκτησης γνώσεων, που χρειάζονται για να συνεχίσει σε επόμενους κύκλους σπουδών.

Επιπροσθέτως, μέσω της εξάσκησης σε μεθόδους έρευνας στο πλαίσιο ειδικών πρακτικών ασκήσεων/ σεμιναρίων, ο/η πτυχιούχος θα είναι σε θέση να γνωρίζει τον τρόπο διενέργειας μιας έρευνας μικρής κλίμακας στη βάση της επιτόπιας έρευνας και της συμμετοχικής παρατήρησης, της βιβλιογραφικής έρευνας, της έρευνας ιστορικών πηγών και της διαχείρισης και αξιοποίησης προφορικών μαρτυριών και οπτικού υλικού (ανάλογα με τις πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια που έχει παρακολουθήσει), καθώς και τη χρήση των νέων τεχνολογιών για την καταγραφή, επεξεργασία και παρουσίαση ερευνητικού υλικού και συμπερασμάτων.

Άρθρο 6

Προσόντα Διδακτικού Προσωπικού

Διδάσκοντες/ουσες στα μαθήματα του Π.Π.Σ. μπορεί να είναι μέλη ΔΕΠ του Τμήματος καθώς και άλλο προσωπικό σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Άρθρο 7

Χρονική Διάρκεια Φοίτησης

Η χρονική διάρκεια φοίτησης για την απονομή του Πτυχίου ορίζεται σε οκτώ ακαδημαϊκά εξάμηνα.

Άρθρο 8

Πιστωτικές Μονάδες

Το σύνολο των Πιστωτικών Μονάδων (ECTS) που απαιτούνται για την απονομή του τίτλου σπουδών ανέρχεται σε 240.

Άρθρο 9

Πρακτική άσκηση

Δίνεται η δυνατότητα διεξαγωγής πρακτικής άσκησης ως μάθημα επιλογής με 10 ECTS.

Άρθρο 10

Πτυχιακή εργασία

Δίνεται η δυνατότητα εκπόνησης πτυχιακής εργασίας, η οποία δεν είναι υποχρεωτική για την απόκτηση Πτυχίου. Η επιτυχής ολοκλήρωσή της αντιστοιχεί σε 18 ECTS.

Άρθρο 11**Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών**

Με απόφαση της Συγκλήτου, κατόπιν εισήγησης της Συνέλευσης του Τμήματος, δύναται να ορίζεται για το εν λόγω πρόγραμμα σπουδών Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών με τετραετή θητεία, η οποία αποτελείται από 5 μέλη Δ.Ε.Π. κάθε βαθμίδας του Τμήματος που έχουν γνωστικό αντικείμενο συναφές με τις επιστημονικές περιοχές που θεραπεύει το πρόγραμμα σπουδών και αναλαμβάνουν διδακτικό έργο του προγράμματος.

Άρθρο 12**Λοιπές Ρυθμίσεις**

Όσα θέματα δεν ρυθμίζονται στην παρούσα απόφαση, θα ρυθμίζονται από τα αρμόδια όργανα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και από τον Κανονισμό του Π.Π.Σ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Σύνομη περιγραφή των μαθημάτων**ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ****Α' ΕΞΑΜΗΝΟ****1. Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας και συγγραφής**

Το μάθημα είναι αφιερωμένο στην ακαδημαϊκή, δοκιμιακή γραφή και στοχεύει στην απόκτηση σχετικών δεξιοτήτων. Η δοκιμιακή γραφή είναι το κειμενικό είδος που συνδέεται κατεξοχήν με την γραπτή παρουσίαση ερευνητικών αποτελεσμάτων. Συνεπώς, στο μάθημα παρουσιάζονται παράλληλα μέθοδοι και τεχνικές της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες. Κεντρικό ρόλο ωστόσο καταλαμβάνουν ζητήματα οργάνωσης και δομής του κειμένου ως συνεκτικού όλου, ενώ παράλληλα υπογραμμίζονται ζητήματα επιστημονικής δεοντολογίας (όπως π.χ. η έννοια της λογοκλοπής). Το μάθημα έχει πρακτικό χαρακτήρα και βασίζεται στην ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/ητρίων που το παρακολουθούν. Στόχος είναι στο τέλος του εξαμήνου οι φοιτητές/ήτριες να μπορούν να κατανοήσουν με άνεση ένα επιστημονικό κείμενο, να μπορούν να το παρουσιάσουν συνοπτικά σε τρίτους και να μπορούν να συνθέσουν ένα δικό τους κείμενο χρησιμοποιώντας βιβλιογραφία.

2. Φεμινιστική θεωρία

Το μάθημα θέτει στο επίκεντρο τις έννοιες «γυναίκες», «φύλο», «φεμινισμός/οί» σε μια προσπάθεια ανίχνευσης των μεταξύ τους σχέσεων. Πραγματεύεται ζητήματα που διατρέχουν τη νεωτερικότητα και επιχειρεί μια «αρχαιολογία» των εννοιών, εξετάζοντας την ιστορικότητα των παραπάνω κατηγοριών, την ιστορική τους διαμόρφωση, και τις μεταβαλλόμενες σημασίες τους. Παράλληλα, ενδιαφέρεται για τη σχέση θεωρίας και πολιτικής και αποσκοπεί στην ανάδειξη της πολιτικής διάστασης των σύγχρονων φεμινιστικών θεωριών σε επιστημολογικό και μεθοδολογικό επίπεδο.

Με έμφαση στην ανάλυση της φεμινιστικής σκέψης μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις και θεωρητικούς προσανατολισμούς θα επιχειρηθεί στα πλαίσια του μαθήματος η επισκόπηση των ποικίλων τάσεων της φεμινιστικής θεωρίας: φιλελεύθερος φεμινισμός, μαρξιστικός φεμινισμός, ριζοσπαστικός φεμινισμός, μεταδομιστική φεμινιστική θεωρία, γαλλικός υλιστικός φεμινισμός, φεμινισμός και σεξουαλικότητα, κουήρ θεωρία.

Παράλληλα, έμφαση θα δοθεί στη σύνδεση φεμινιστικής θεωρίας και πολιτικής καθώς η επικέντρωση του δεύτερου κύματος του φεμινισμού στην πολιτική διάσταση των μέχρι τότε θεωρούμενων «προσωπικών» συνθηκών, όπως συνοψίστηκε στη φράση «το προσωπικό είναι πολιτικό», άνοιξε το δρόμο για την ενασχόληση με θέματα όπως το σώμα, η αναπαραγωγή και η σεξουαλικότητα, ενώ, μετέπειτα θεωρήσεις τόνισαν ότι οι διεκδικήσεις της ιδιότητας του πολίτη, τουλάχιστον στη Δύση, δεν είναι ποτέ ουδέτερες, αλλά, συνδέονται με το φύλο, τη φυλή και τη σεξουαλικότητα.

Επίσης, στα πλαίσια της αναγνώρισης των πολλαπλών τρόπων με τους οποίους προσλαμβάνονται έννοιες όπως «φύλο», «φεμινισμός», «φεμινιστικό κίνημα» και «φεμινιστική πολιτική» σε διαφορετικές περιοχές και κοινωνίες, θα συζητηθεί το παράδειγμα του ελληνικού φεμινισμού στα πλαίσια μιας ευρύτερης ενασχόλησης για τη σχέση «τοπικών» και «παγκόσμιων» φεμινιστικών θεωριών και πολιτικών.

3. Μεθοδολογία, επιστημολογία και διαθεματικότητα

Στις επιστημολογικές διερευνήσεις και μεθοδολογικές μετατοπίσεις στο χώρο των κοινωνικών επιστημών από τη δεκαετία του 1960 και μετά οι φεμινίστριες θεωρητικοί διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο. Χωρίς να είναι οι μόνες που συμμετείχαν ενεργά σε μια προσπάθεια αλλαγής του επιστημολογικού παραδείγματος στο χώρο των κοινωνικών επιστημών, ήταν, ωστόσο, εκείνες που κυρίως ανέδειξαν με το έργο τους την πολιτική διάσταση της θεωρίας και ενδιαφέρθηκαν για έναν διεπιστημονικό διάλογο που θα εστίαζε σε κοινές επιστημολογικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε επιστημολογικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις στα επιμέρους επιστημονικά πεδία που θα λαμβάνουν υπόψη τους την έννοια του πλαισίου και θα ενδιαφέρονται για τους συσχετισμούς παραγωγής γνώσης. Τα θέματα που αναδύθηκαν αφορούσαν το

ζήτημα της αντικειμενικότητας και την οπτική της τοποθετημένης γνώσης (situated knowledge), ζητήματα εξουσίας καθώς και θέματα που αφορούσαν στις πολιτικές διαστάσεις της κοινωνικής έρευνας.

Στα πλαίσια του μαθήματος θα αναλυθούν οι έννοιες της μεθόδου, της μεθοδολογίας και της επιστημολογίας από τη σκοπιά του φύλου καθώς, επίσης, αυτές της διεπιστημονικότητας και της διαθεματικότητας. Αν αρχικά το φύλο ως αναλυτικό εργαλείο πρόσφερε ένα σημείο συνάντησης μεταξύ διαφορετικών επιστημών και ανέδειξε τη σημασία της διεπιστημονικότητας, σύντομα αναδείχτηκε η σημασία της διαθεματικότητας, εκείνης, δηλαδή, της προσέγγισης που εξετάζει τις διασταυρούμενες και αλληλοεξαρτώμενες διακρίσεις με όρους φύλου, φυλής, τάξης, εθνικότητας, ηλικίας, σεξουαλικότητας μεταξύ άλλων.

Με αναφορά σε συγκεκριμένα εθνογραφικά και ιστορικά παραδείγματα θα αναδειχθούν και θα συζητηθούν συναρθρώσεις διαφορετικών κατηγοριοποιήσεων ενώ παράλληλα θα τεθεί το πλαίσιο για τη διαμόρφωση νέων ερωτημάτων.

4. Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία

Το μάθημα έχει ως στόχο να δώσει μια γενική εικόνα της κοινωνικής ανθρωπολογίας ως προς τα ζητήματα με τα οποία ασχολείται, τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις στις οποίες στηρίζεται και τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιεί. Το μεγαλύτερο μέρος του μαθήματος επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι ανθρωπολόγοι αντιλαμβάνονται το φαινόμενο «άνθρωπος» και τη βασική συνθήκη της ύπαρξής του που είναι ο «πολιτισμός». Εστιάζει δηλαδή, στον τρόπο με τον οποίο ο πολιτισμός συνιστά το πλαίσιο μέσα στο οποίο σχετιζόμαστε με άλλους ανθρώπους, αποκτούμε εμπειρίες, κάνουμε επιλογές και προσαρμοζόμαστε στο περιβάλλον μας. Επιπλέον διερευνά πώς και το γιατί οι τρόποι ζωής που οι άνθρωποι έχουν επινοήσει διαφέρουν μεταξύ τους, καθώς και τη σημασία που έχει η μελέτη της πολιτισμικής ποικιλίας για την κατανόηση του «ανθρώπου». Τέλος εξετάζονται κριτικά διάφορες αυτονόητες αντιλήψεις, όπως πχ ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι βασικά προϊόν «ενστίκτων», ότι υπάρχουν «ανώτεροι» και «κατώτεροι» πολιτισμοί ή ότι ο δικός μας τρόπος ζωής είναι αντικειμενικά προτιμότερος από άλλους.

5. Εισαγωγή στην ιστορία

Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές/τριες στην Ιστορία παρουσιάζοντας τα ζητήματα με τα οποία συνδέεται η ιστορική έρευνα, τη θέση της Ιστορίας στις κοινωνικές επιστήμες, αλλά και τους τρόπους οργάνωσης της ιστορικής σκέψης σε σχέση με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Το μάθημα χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη εξετάζονται θεματικές όπως η Ιστορία και παρελθόν, μνήμη και ιστορία, χρόνος και ιστορικότητα. Παρουσιάζεται επίσης η εξέλιξη της ιστοριογραφίας από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα τόσο μέσα από τις βασικές ιστορικές σχολές όσο και μέσα από τις περιοχές ιστορικής έρευνας. Η δεύτερη ενότητα αποτελεί μια εισαγωγή στο πεδίο της ιστορικής έρευνας παρουσιάζοντας τους τρόπους με τους οποίους δουλεύουν οι ιστορικοί καθώς το υλικό με το οποίο εργάζονται. Έμφαση δίνεται τόσο στα πρωτογενή τεκμήρια, όσο και στις άλλες μορφές υλικού, όπως τα αυτοβιογραφικά κείμενα, το οπτικό υλικό και η ιστοριογραφία. Η τρίτη ενότητα επιχειρεί να εισάγει τους φοιτητές/τριες σε επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν την ιστορία, όπως, η σχέση ιστορίας και κοινωνικών επιστημών, με έμφαση στη σχέση ιστορίας και κοινωνικής ανθρωπολογίας, οι διαφορετικοί τρόποι ιστορικής ερμηνείας, το ζήτημα της αντικειμενικότητας και η ματιά του ιστορικού, το γεγονός ως επιστημολογικό ζήτημα.

6. Αγγλικά I

Μέσα από μια πληθώρα διδακτικού υλικού, δραστηριοτήτων εντός της αίθουσας διδασκαλίας και ομαδικών εργασιών, οι φοιτητές/-τριες:

- (1) Μαθαίνουν πώς να κατανοούν μικρά και σχετικής δυσκολίας επιστημονικά κείμενα της ειδικότητάς τους (έντυπα ή ηλεκτρονικά) γραμμένα στα αγγλικά
- (2) Εξοικειώνονται στη συγγραφή περιλήψεων στα αγγλικά και στα ελληνικά σχετικά δύσκολων επιστημονικών κειμένων,
- (3) Μαθαίνουν να συμμερίζονται τις γνώσεις που αποκτούν μέσω των περιλήψεων με τους υπόλοιπους συμμαθητές και συμμαθήτριάς τους προφορικά στην αγγλική γλώσσα.
- (4) Διδάσκονται πώς να διεξάγουν έρευνα στην ειδικότητά τους στην αγγλική γλώσσα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, και
- (5) Μαθαίνουν πώς μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν στην ζωή τους και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία (Knowledge management), με τη δημιουργία και χρήση της ηλεκτρονικής δίσκωσης Βάσης Δεδομένων Ορολογίας (ΒΔΟ) [αγγλικά: ελληνικά].

7. Αγγλικά III

Μέσα από μια πληθώρα διδακτικού υλικού, δραστηριοτήτων εντός της αίθουσας διδασκαλίας και ομαδικών εργασιών, οι φοιτητές/-τριες:

- (1) Αποκτούν ακαδημαϊκές δεξιότητες στην αγγλική γλώσσα (EAP):

• Μέσα από υψηλού επιπέδου έρευνα στη βιβλιοθήκη και το διαδίκτυο προς εξεύρεση βιβλιογραφικών αναφορών και αξιολόγηση τους,

(2) Αποκτούν υψηλού επιπέδου Συγγραφικές και Προφορικές Δεξιότητες στα αγγλικά:

• Μέσα από:

α. Προφορικές παρουσιάσεις στα αγγλικά;

β. Τη συγγραφή επιστημονικού Δοκιμίου (essay writing) και μικτής βιβλιογραφίας (βιβλιογραφικές πηγές γραμμένες στο Λατινικό αλφάβητο [π.χ. αγγλικά, γαλλικά] και βιβλιογραφικές πηγές γραμμένες σε άλλο σύστημα γραφής [π.χ. ελληνικά, αραβικά, κινέζικα, ρώσικα]);

γ. Παράφραση, αναδιτύπωση επιστημονικών απόψεων επιστημόνων χωρίς να διολισθαίνουν στο παράπτωμα της λογοκλοπής (plagiarism);

(3) Αποκτούν διαγλωσσικές και διαπολιτισμικές ικανότητες:

• Μέσα από τη μελέτη και σύγκριση:

α. Διαφορετικών ύφων γραφής και παρουσίασης στα αγγλικά (π.χ. Βρετανικά και Αμερικάνικα Αγγλικά) έτσι ώστε οι φοιτητές/-τριες να αναπτύξουν διαπολιτισμική ικανότητα των αγγλικών που χρησιμοποιούνται ανά τον κόσμο (Englishes), και

β. Των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών δεξιοτήτων στην αγγλική και την ελληνική γλώσσα.

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Γλώσσα, κοινωνία και πολιτισμός

Σε αυτό το μάθημα φοιτητές/τριες εισάγονται στη γλωσσολογία, τον κλάδο που έχει ως αντικείμενό του τη μελέτη των φυσικών γλωσσών, από τυπική και λειτουργική σκοπιά. Εξετάζονται η ιστορία και οι βασικές αρχές της σύγχρονης γλωσσολογίας και παρουσιάζονται τα βασικά επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (φωνητική & φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία). Δεδομένου ότι επιχειρεί να καλύψει βασικές θεωρητικές ανάγκες εκκολλαπτόμενων κοινωνικών επιστημόνων, το μάθημα εξετάζει όχι μόνο την τυπική (βλ. παραπάνω) αλλά και την κοινωνική και πολιτισμική πλευρά της γλώσσας (δηλ. τη λειτουργία της γλώσσας) επιχειρώντας, έτσι, μια σύνδεση της γλώσσας ως πανανθρώπινου (γνωσιακού) φαινομένου και της γλώσσας ως συγκεκριμένου επικοινωνιακού κώδικα (δηλαδή ως ιδιαίτερης, κοινωνικά τοποθετημένης πραγματικότητας και εμπειρίας) με κοινωνική και πολιτισμική συνάφεια -ενός κώδικα που έχει μελετηθεί ιστορικά από την ανθρωπολογία, ως πολυσυλλεκτική επιστήμη με πολλούς σπονδύλους, και τη γλωσσολογία ως αυτόνομη επιστήμη μετά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα. Η πρώτη κατέδειξε από νωρίς την κοινωνική συνάφεια της γλώσσας ενώ η δεύτερη τη γνωσιακή της βάση. Το μάθημα αυτό επιχειρεί μια συνολική (ολιστική) προσέγγιση, η οποία για ευνόητους λόγους ακολουθεί την αντίστροφη πορεία: από τη γλωσσολογική δομική σκέψη και την εξειδίκευση των εργαλείων προκειμένου να γίνουν χρήσιμες γενικεύσεις με αξιοπρόσεκτο βαθμό προβλεψιμότητας (και, κατ'επέκταση, θεωρητικοποίησης) στην ανθρωπολογική μερικότητα απολύτως συγκεκριμένων κοινοτήτων πρακτικής, η μελέτη των οποίων, ωστόσο, επιτρέπει εξίσου χρήσιμες γενικεύσεις για τη φύση του γλωσσικού φαινομένου από λειτουργική σκοπιά. Κομβικό σημείο για αυτή τη σύνδεση είναι οι γλωσσικές πράξεις, μέσω των οποίων επιχειρείται η συστηματική σύνδεση μεταξύ μορφής και λειτουργίας των γλωσσικών τύπων (από τους φθόγγους, τα μορφήματα και τις λέξεις στις φράσεις -και μέσω του θεωρητικού δημιουργήματος των «προτάσεων»- στο συνεχή λόγο (discours ή discourse) που είναι το κατ'εξοχήν σημείο συνάντησης της γλωσσολογίας με τις κοινωνικές επιστήμες).

Θεματικές ενότητες

1. Γλώσσα και γλωσσολογία

2. Ο δομισμός του Ferdinand de Saussure

3. Ο γενετισμός του Noam Chomsky

4. Φωνητική και φωνολογία

5. Μορφολογία και σύνταξη

6. Σημασιολογία και πραγματολογία

7. Η γλώσσα ως πράξη και πρακτική

8. Δείξη και ενδεικτικότητα

9. Κοινωνιογλωσσολογία: Γλώσσα και κοινωνία

10. Ανθρωπογλωσσολογία: Γλώσσα και πολιτισμικές πρακτικές

11. Γλωσσολογική έρευνα πεδίου: Επιλέγοντας φαινόμενα και μεθόδους

12. Μελέτες περίπτωσης

2. Ανθρωπολογία του φύλου

Το μάθημα εστιάζει στις παρακάτω θεματικές: φεμινισμός/-οί και ανθρωπολογία/κοινωνικές επιστήμες: το ζήτημα της σχέσης κοινωνικών κινημάτων, κοινωνικής θεωρίας και «επιστήμης». Από την ανθρωπολογία των

γυναικών στην ανθρωπολογία των φύλων: σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα. Το ζήτημα της έμφυλης διαφοράς: φύση/γυναίκα/πολιτισμός/άνδρας; Βιολογικό/κοινωνικό φύλο (sex/gender), σεξουαλικότητα, αναπαραγωγή, συγγένεια. Φύλο και σχέσεις εξουσίας: ανδρική εξουσία και γυναικεία αντίσταση, ανδρισμός και εξουσία. Βιολογική. Το φύλο ως μεταφορά: το φύλο ως τρόπος νοσηματοδότησης και νομιμοποίησης των κοινωνικών σχέσεων και σχέσεων εξουσίας πέρα από το φύλο. Φύλο, σεξουαλικότητα και αναστοχαστική ανθρωπολογία: έμφυλες, σεξουαλικές ταυτότητες και διυποκειμενικότητα στην ανθρωπολογική έρευνα και γραφή.

3. Ιστορία του φύλου

Εστιάζοντας στις δυτικές κοινωνίες από τα τέλη του 18ου μέχρι και το γύρισμα του 21ου αιώνα, το μάθημα αποτελεί μια στέρεη και πολυθεματική εισαγωγή στα βασικά θεωρητικά, μεθοδολογικά και ερμηνευτικά ζητήματα που ανέδειξε διεθνώς η ιστορία του φύλου και των γυναικών. Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα διαφαίνονται οι σύνθετοι τρόποι με τους οποίους οι ιστορικές αλλαγές επιδρούν στα φύλα, οι μεταβαλλόμενες εννοιολογήσεις του φύλου και της έμφυλης διαφοράς σε διαφορετικά ιστορικά συμφραζόμενα και οι συνέπειες αυτών των μετασχηματισμών στις κοινωνικές σχέσεις. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου προβληματοποιείται πολλαπλά η αναλυτική κατηγορία του φύλου. Η θεματική διάρθρωση των μαθημάτων επιτρέπει τη συγκριτική προσέγγιση ανάμεσα στις διάφορες εθνικές περιπτώσεις (συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής) και αναδεικνύει τον διεπιστημονικό χαρακτήρα του πεδίου, τις γόνιμες επιδράσεις που δέχτηκε από άλλες πειθαρχίες, και τις ανανεώσεις που το ίδιο επέφερε στην ιστορία και τις ανθρωπιστικές επιστήμες γενικότερα. Στις παραδόσεις προσεγγίζονται κλασικές θεματικές της ιστορικής προβληματικής, λόγου χάριν, η πολιτική, η εργασία, η κοινωνική διαμαρτυρία, η ιδιότητα του πολίτη, ο πόλεμος και η αποικιοκρατία, θεματικές τις οποίες ανανέωσε σημαντικά η ιστορία του φύλου. Παράλληλα, αναλύονται ειδικά πεδία στα οποία οι έμφυλες επεξεργασίες υπήρξαν εξ αρχής πολύ κεντρικές, όπως, ο χώρος του ιδιωτικού και οι οικογενειακές σχέσεις, το σώμα, τα συναισθήματα και η σεξουαλικότητα. Τα παραπάνω παραδείγματα συζητιούνται μέσα από κλασικά κείμενα της ιστορίας του φύλου, που άσκησαν σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη του κλάδου, αλλά και μέσα από σύγχρονες έρευνες οι οποίες συστηματοποίησαν καινοτόμες μεθοδολογικές και αναλυτικές προτάσεις.

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με τις κεντρικές θεματολογίες, τις έννοιες, τους προβληματισμούς και τις συζητήσεις που καθόρισαν και συνεχίζουν να καθορίζουν το πεδίο της ιστορίας του φύλου από τις αρχές της συγκρότησής του μέχρι σήμερα.

4. Ανθρωπολογία της συγγένειας

Η συγγένεια υπήρξε το προνομιακό πεδίο μελέτης και έρευνας της ανθρωπολογίας για περίπου έναν αιώνα, μέχρι τη δεκαετία του 1970, όταν το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τη μελέτη των συγγενειακών σχέσεων μειώθηκε αισθητά ύστερα από την κριτική που δέχτηκαν οι επανομαζόμενες ολιστικές προσεγγίσεις της συγγένειας. Ωστόσο, οι επιδράσεις της συμβολικής προσέγγισης της συγγένειας και των φεμινιστικών αναλύσεων του φύλου της αναπαραγωγής και της σεξουαλικότητας αλλά και οι εθνογραφικές καταγραφές των τρόπων με τους οποίους κατασκευάζονται και νοσηματοδοτούνται οι συγγενειακές και οικογενειακές σχέσεις στις δυτικές κοινωνίες είχαν ως συνέπεια την ανανέωση του ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος για τη μελέτη της συγγένειας και της οικογένειας τις τελευταίες δεκαετίες.

Στα πλαίσια του μαθήματος επιχειρείται καταρχήν η γνωριμία με τις κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες της συγγένειας και η κατανόηση βασικών εννοιών. Αναλυτικότερα, εξετάζονται η θεωρία της μονογραμμικής καταγωγής και η θεωρία της επιγαμίας θεωρίες οι οποίες αντιμετωπίζουν τη συγγένεια ως συνολικό τρόπο οργάνωσης μιας κοινωνίας και αναλύονται οι έννοιες της καταγωγής της αγχιστείας της αιμομιξίας της εξωγαμίας του έθνους της προίκας της εγκατάστασης της οικογένειας και της οικιακής ομάδας ανάμεσα σε άλλες. Εξετάζονται ακόμα τόσο η συμβολική προσέγγιση όσο και φεμινιστικές θεωρήσεις που προτείνουν την από κοινού ανάλυση της συγγένειας και του φύλου και οι οποίες αμφισβήτησαν παλαιότερες ολιστικές θεωρίες περί συγγένειας και προετοίμασαν το έδαφος για την ανάδυση σύγχρονων προσεγγίσεων. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση νέων μεθόδων αναπαραγωγής και την εμφάνιση νέων τρόπων συμβίωσης και καινούργιων μορφών γαμήλιων σχέσεων οι οποίες αμφισβήτησαν ρητά την άποψη ότι οι πλέον διαδεδομένες κοινωνικές μας σχέσεις είναι βασισμένες στη 'βιολογία' ή τη 'φύση', διαφοροποίησαν τις αντιλήψεις μας σχετικά με το 'τι κάνει' κάποιον συγγενή, και επανέφεραν με ένταση στο προσκήνιο την ερώτηση αναφορικά με τις εννοιολογήσεις της συγγένειας και της οικογένειας σε διαφορετικά πολιτισμικά συμφραζόμενα.

5. Ποιοτικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα

Το μάθημα διαπραγματεύεται έννοιες και μεθοδολογικά εργαλεία της ανθρωπολογίας και γενικότερα των κοινωνικών επιστημών τα οποία εστιάζουν στην παραγωγή και την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Στις ενότητες του μαθήματος συζητιούνται τόσο οι επιστημολογικές παραδοχές στις οποίες θεμελιώνονται οι ποιοτικές μέθοδοι, όσο και γενικότερα μεθοδολογικά ζητήματα σχετικά με τη συλλογή και την ανάλυση

ερευνητικών δεδομένων. Συγκεκριμένα θα παρουσιαστεί η συμμετοχική παρατήρηση, το βασικό μεθοδολογικό εργαλείο της επιτόπιας έρευνας στην ανθρωπολογία. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στο συσχετισμό της συμμετοχικής παρατήρησης με τον ανθρωπολογικό προβληματισμό για τη μελέτη του πολιτισμικά «άλλου», αλλά και του πολιτισμικά «οικείου», από τη «σκοπία του ιθαγενούς». Θα εστιάσουμε επίσης στο ζήτημα του αναστοχασμού και στην εφαρμογή του κατά την επιτόπια έρευνα. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η μέθοδος της συνέντευξης και οι τεχνικές της καθώς και τα διαφορετικά είδη συνέντευξης. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναδείξουμε τη βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση και θα συζητήσουμε την ανάδυση της «μαρτυρίας» ως ιστορικής πηγής, μνημονικής πράξης και πολιτικής και πολιτισμικής παρέμβασης στην διάρκεια του 20ού αιώνα. Τέλος θα εξετάσουμε ορισμένες από τις ειδικές διαστάσεις της σχέσης φύλου και ποιοτικής έρευνας και θα προσεγγίσουμε τη φεμινιστική μεθοδολογία όχι ως μία διακριτή μέθοδο, αλλά ως ένα ιδιαίτερο τρόπο διαμόρφωσης των ερευνητικών ερωτημάτων και ανάγνωσης της πραγματικότητας.

6. Αγγλικά II

Μέσα από μια πληθώρα διδακτικού υλικού, δραστηριοτήτων εντός της αίθουσας διδασκαλίας και ομαδικών εργασιών, οι φοιτητές/-τριες:

(1) Μαθαίνουν πως να κατανοούν μεγάλα και μεγάλης δυσκολίας επιστημονικά κείμενα της ειδικότητάς τους (έντυπα ή ηλεκτρονικά) γραμμένα στα αγγλικά,

(2) Εξοικειώνονται στη συγγραφή περιλήψεων στα αγγλικά και στα ελληνικά δύσκολων επιστημονικών κειμένων,

(3) Μαθαίνουν να συμμερίζονται τις γνώσεις που αποκτούν μέσω των περιλήψεων με τους υπόλοιπους συμμαθητές και συμμαθήτριές τους προφορικά στην αγγλική γλώσσα.

(4) Διδάσκονται πώς να διεξάγουν έρευνα στην ειδικότητά τους στην αγγλική γλώσσα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, και

(5) Μαθαίνουν πως μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν στην ζωή τους και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία (Knowledge management), με τη δημιουργία και χρήση της ηλεκτρονικής δίγλωσσης Βάσης Δεδομένων Ορολογίας (ΒΔΟ) [αγγλικά: ελληνικά].

7. Αγγλικά IV

Μέσα από μια πληθώρα διδακτικού υλικού, δραστηριοτήτων εντός της αίθουσας διδασκαλίας και ομαδικών εργασιών, οι φοιτητές/-τριες:

(1) Αποκτούν ακαδημαϊκές δεξιότητες στην αγγλική γλώσσα (EAP):

Μέσα από υψηλού επιπέδου έρευνα στη βιβλιοθήκη και το διαδίκτυο προς εξεύρεση βιβλιογραφικών αναφορών και αξιολόγηση τους,

(2) Αποκτούν υψηλού επιπέδου Συγγραφικές και Προφορικές Δεξιότητες στα αγγλικά:

Μέσα από:

α. Προφορικές παρουσιάσεις στα αγγλικά;

β. Τη συγγραφή επιστημονικού Δοκιμίου (essay writing) και μικτής βιβλιογραφίας (βιβλιογραφικές πηγές γραμμένες στο Λατινικό αλφάβητο [π.χ. αγγλικά, γαλλικά] και βιβλιογραφικές πηγές γραμμένες σε άλλο σύστημα γραφής [π.χ. ελληνικά, αραβικά, κινέζικα, ρώσικα]);

γ. Παράφραση, αναδιατύπωση επιστημονικών απόψεων επιστημόνων χωρίς να διολισθαίνουν στο παράπτωμα της λογοκλοπής (plagiarism);

(3) Αποκτούν διαγλωσσικές και διαπολιτισμικές ικανότητες:

Μέσα από τη μελέτη και σύγκριση:

α. Διαφορετικών υφών γραφής και παρουσίασης στα αγγλικά (π.χ. Βρετανικά και Αμερικάνικα Αγγλικά) έτσι ώστε οι φοιτητές/-τριες να αναπτύξουν διαπολιτισμική ικανότητα των αγγλικών που χρησιμοποιούνται ανά τον κόσμο (Englishes), και

β. Των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών δεξιοτήτων στην αγγλική και την ελληνική γλώσσα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Φύλο και σεξ στην προνεοτερική Ευρώπη

Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στη μελέτη της ιστορικότητας του φύλου και του σεξ και τη χρήση τους ως κατηγορίες ιστορικής ανάλυσης για την προνεοτερική περίοδο. Το μάθημα καλύπτει την περίοδο από τον 14ο έως τον 18ο αιώνα και προσεγγίζει τη διαμόρφωση του σύνθετου προνεοτερικού έμφυλου και σεξουαλικού συστήματος διερευνώντας νόρμες, προσδοκίες, πρακτικές και επιτελέσεις. Αρχικά οι φοιτητές και οι φοιτήτριες εξοικειώνονται με τις βασικές προσεγγίσεις που έχουν αναπτυχθεί στα πεδία της ιστορίας των γυναικών και του φύλου, της ιστορίας του σώματος και της ιστορίας της σεξουαλικότητας. Στη

συνέχεια το μάθημα διερευνά τους τρόπους με τους οποίους οι προνεοτερικές κοινωνίες νοηματοδοτούσαν τις «θηλυκότητες», τους «ανδρισμούς» και τις σεξουαλικές πρακτικές και «κανονικότητες». Η προνεοτερική έμφυλη και σεξουαλική οικονομία προσεγγίζεται μέσα από το πρίσμα των σταδιακών αλλά ουσιαστικών αλλαγών που βίωσαν οι κοινωνίες της προβιομηχανικής Δύσης, όπως η γραφειοκρατική τυποποίηση της καθημερινότητας, η ποινικοποίηση συμπεριφορών και πρακτικών, η ανάδυση του οικιακού ιδεώδους μέσα από την εδραίωση των θρησκευτικών μεταρρυθμιστικών κινήματων και την άνοδο του εμπορικού καπιταλισμού, η αποικιακή επέκταση που λειτούργησε ως εργαστήριο στο οποίο σφυρηλατήθηκε και επινοήθηκε η «ευρωπαϊκή» σεξουαλικότητα. Το μάθημα επιδιώκει τη διερεύνηση των κοινωνικών πρακτικών και του αξιακού κώδικα των κοινωνιών της προνεοτερικής Δύσης μέσω των έμφυλων και σεξουαλικών κατηγοριοποιήσεων. Το μάθημα βασίζεται σε συστηματική χρήση πρωτογενούς υλικού (αρχειακό, έντυπο, οπτικό).

2. Ανθρωπολογικές μελέτες στη διατομή φύλου και υγείας

Η ανθρωπολογική ενασχόληση με θεματικές που αναδεικνύουν τη διατομή φύλου και υγείας μας προσφέρουν τη δυνατότητα να διερευνήσουμε τους τρόπους που ορίζεται και περιορίζεται, νοηματοδοτείται, ενσωματώνεται και επιτελείται το φύλο στα διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά συμφραζόμενα. Μέσα από εθνογραφικές μελέτες και μέσω της διαπολιτισμικής σύγκρισης μελετάται ακριβώς αυτή η διατομή φύλου και υγείας, πολιτικών και τεχνολογιών υγείας και φροντίδας, αναδεικνύοντας τόσο την κεντρικότητα του φύλου στη συγκρότηση πρακτικών, θεσμών και κυρίαρχων ρητορικών γύρω από την υγεία, όσο και το ρόλο των συστημάτων υγείας, και κυρίως της δυτικής βιοϊατρικής στην καθημερινότητα των έμφυλων υποκειμένων, μια καθημερινότητα που σε βάθος χρόνου αναμετρείται με μικρότερη ή μεγαλύτερη ένταση με προβλήματα, προκλήσεις, αλλαγές και προσδοκίες που αφορούν το σώμα, την ασθένεια, τις θεραπείες, τις βιοϊατρικές τεχνολογίες. Στα πλαίσια του μαθήματος δίνεται επιπλέον η ευκαιρία να μελετηθούν και να συζητηθούν οι σύγχρονες βιολογικές και βιοϊατρικές τοποθετήσεις γύρω από τις έμφυλες διαφορές αλλά και γύρω από τη ρευστότητα των ορίων αυτών των διαφοροποιήσεων. Παράλληλα μελετάται η βιοκοινωνική συγκρότηση του ενσώματου εαυτού, αναδεικνύοντας τους πολλαπλούς τρόπους που το πολιτισμικό, το βιολογικό, το πολιτικό, το περιβαλλοντικό εγγράφονται στα σώματα, στα υγιή και μη σώματα. Η κριτική μελέτη της διατομής φύλου και υγείας αναδεικνύει εξίσου εμφατικά τις επιπτώσεις των ανισοτήτων στην υγεία των ανθρώπων, κάτι που αποτελεί εξίσου κεντρικό θεματικό άξονα του μαθήματος, είτε πρόκειται για έμφυλες ανισότητες, είτε για οικονομικές και φυλετικές ανισότητες. Σε πολλές περιπτώσεις η διαπλοκή φύλου, ανισοτήτων και βίας γίνεται ορατή και επομένως δύναται να μελετηθεί και εν τέλει να αμφισβητηθεί στα ζητήματα υγείας και θεραπείας. Μέσα από τη χρήση αναλυτικών ανθρωπολογικών εργαλείων όπως για παράδειγμα η ιατροκοποίηση, η βιοπολιτική, οι τοπικές βιολογίες, η ενσωμάτωση, η δομική βία, μπορούν να προβληματοποιηθούν τα παραπάνω, και μέσα από θεματικές, όπως για παράδειγμα η αναπαραγωγή, η υπογονιμότητα, η γέννα, η γυναικεία και αντρική υγεία, η διακοπή κύησης, η εμμηνόπαυση και η ανδρόπαυση, η γήρανση, η αναπηρία, οι πολιτικές υγείας, κ.ά.

3. Φύλο και υλικός πολιτισμός

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται τρόποι μέσα από τους οποίους ο υλικός κόσμος συνομιλεί και διαδρά με το φύλο, το καθορίζει και καθορίζεται από αυτό. Στο επίκεντρο της μελέτης του φύλου έρχονται τα υλικά πράγματα: οι λειτουργίες τους, οι συμβολισμοί τους, οι βιογραφίες τους, οι ιστορίες που αφηγούνται, οι κοινωνικές σχέσεις που συγκροτούν, και η ικανότητα τους να δρουν και να διαμορφώνουν έμφυλες αντιλήψεις και πρακτικές αλλά και την υλικότητα των έμφυλων σωμάτων. Μέσα από διαλέξεις, παρουσιάσεις και συζητήσεις, θα εξετάσουμε τη συγκρότηση του φύλου σε ποικίλα υλικά πεδία της καθημερινότητας. Θα ανακαλύψουμε ότι η ένδυση όχι μόνο αποτυπώνει συμβολικά και αναπαράγει έμφυλες ταξινομήσεις, αλλά καθορίζει κιναισθητικά την ενσώματη εμπειρία του φύλου. Η τροφή, αντίστοιχα, συγκροτεί έμφυλες ταυτότητες και υποκειμενικότητες καθόλη την διατροφική αλυσίδα της παραγωγής, διακίνησης και κατανάλωσής της. Η έμφυλη διαμόρφωση των παιδιών μέσα από τον κόσμο του παιχνιδιού αποτελεί, επίσης, μία σημαντική ενότητα του μαθήματος. Τέλος, μέσα από πληθώρα εθνογραφικών παραδειγμάτων, θα συζητήσουμε πάνω στους τρόπους που τόσο η σφαίρα της παραγωγής (ως χώρος εργασίας και υλικής δημιουργίας) όσο και της κατανάλωσης συνιστούν πεδία δημιουργίας και αναπαραγωγής έμφυλων υλικοτήτων, αντιλήψεων και πρακτικών.

4. Ιστορία του φύλου στο Βυζαντινό κόσμο

Το μάθημα εξετάζει ζητήματα σχετικά με την ιστορία του φύλου στο Βυζαντινό κόσμο, καλύπτοντας το μεγάλο χρονικό άνωμα από την ύστερη αρχαιότητα έως την άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453). Εστιάζει κυρίως στην ιστορικοποίηση των σύνθετων διαδικασιών παραγωγής έμφυλων ταυτοτήτων και στην ανάλυση των σχετικών ιστοριογραφικών προσεγγίσεων και συζητήσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στη διαπολιτισμική ανάλυση του φύλου στο Βυζάντιο, λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές αλληλεπιδράσεις με τις ισλαμικές, δυτικοευρωπαϊκές και σλαβικές κοινωνίες.

Αρχικά αναλύονται οι περίοδοι της ύστερης αρχαιότητας και του πρώιμου μεσαίωνα, όπου αναδεικνύεται το ελληνιστικό, ρωμαϊκό και χριστιανικό υπόβαθρο των αντιλήψεων της εποχής για το φύλο. Εξετάζονται επίσης οι μηχανισμοί κατασκευής θηλυκοτήτων και ανδρισμών, οι οποίοι, αν και αρθρώνονται κυρίως γύρω από νέες νοσηματοδοτήσεις της σεξουαλικότητας, της αγνότητας και της αγιότητας, χαρακτηρίζονται από αρκετή ρευστότητα. Στη συνέχεια διερευνώνται οι μετατοπίσεις και οι αλλαγές που λαμβάνουν χώρα κυρίως τον 11ο και το 12ο αιώνα, στο πλαίσιο διαδικασιών εκκοσμίκευσης, αλλά και σχετικής συστηματοποίησης, κανονικοποίησης και ελέγχου των έμφυλων σχέσεων και της σεξουαλικότητας. Το μάθημα ολοκληρώνεται με την ανάλυση των ιστορικών μεταβολών και των αλλαγών της περιόδου μετά το 1204, όταν η αναδιάταξη των συστημάτων άσκησης της εξουσίας και των οικονομικών δικτύων στο χώρο του Αιγαίου και η συστηματική πολιτισμική διάδραση με τη Δύση και το Ισλάμ παράγουν μια σύνθετη και πολυποίκιλη ιστορική πραγματικότητα.

5. Φύλο, μετανάστευση και ρατσισμός

Το μάθημα στοχεύει στη διερεύνηση της σχέσης φύλου, «φυλής» και μετανάστευσης σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Εισαγάγει τις/τους φοιτήτριες/ες στις έννοιες της μετανάστευσης, της διασποράς, της κινητικότητας και της προσφυγιάς και μελετά την φυλετικοποίηση ομάδων που συνδέονται με τη μετακίνηση στο παρόν ή το παρελθόν, μέσα από μια έμφυλη προοπτική. Εξετάζει τον βιολογικό ρατσισμό και μορφές νεορατσισμού και το πώς αυτές συναρθρώνονται με το φύλο. Παρακολουθεί, επίσης, διαδικασίες φυλετικοποίησης τόσο από τα πάνω (θεσμικός ρατσισμός), όσο και από τα κάτω (λαϊκός ρατσισμός) με ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνες που εστιάζουν στο φύλο, τη σεξουαλικότητα και τη μετανάστευση. Δίνει ιδιαίτερη σημασία στον έμφυλο συγκροτημένο τρόπο κατασκευής του έθνους-κράτους και της ιδιότητας του πολίτη σε διαφορετικά πολιτικά, θρησκευτικά και ευρύτερα πολιτισμικά πλαίσια και το πώς αυτός μετασχηματίζεται σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης και σύγχρονων τεχνολογιών. Μελετάει την έμφυλη συγκρότηση κρατικών ρατσισμών στις Η.Π.Α. και την Ευρώπη τον 20ο και 21ο αιώνα με ιδιαίτερη έμφαση στο καθεστώς Jim Crow στις Η.Π.Α., το ναζιστικό καθεστώς στη Γερμανία και το καθεστώς του apartheid στη Νότιο Αφρική και στον τρόπο που τα παραπάνω καθεστώτα χειρίστηκαν ζητήματα ανήκειν και υπηκοότητας. Τέλος, εστιάζει σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην πολιτισμική συγκρότησή τους και τον τρόπο με τον οποίο αυτά έχουν άρρηκτα συνδεθεί με την ανάπτυξη της κοινωνικής ανθρωπολογίας με ιδιαίτερη εστίαση στο φύλο, τη «φυλή» και την μετανάστευση. Τα εθνογραφικά παραδείγματα που χρησιμοποιούνται είναι από την Ευρώπη, τις Η.Π.Α., την νότια Αφρική, την κεντρική Ασία και την Αραβική Χερσόνησο.

6. Διακρίσεις και ανισότητες στο προνεωτερικό Ισλάμ

Αντικείμενο του μαθήματος είναι οι νομοκατεστημένες διακρίσεις στον ισλαμικό κόσμο (θρησκευτικές, έμφυλες και άλλες) και οι ανισότητες που αυτές παρήγαν πριν από την έλευση της νεωτερικότητας και την επικράτηση των ιδεωδών της προσωπικής ελευθερίας, ισονομίας και ισοπολιτείας. Στο επίκεντρο βρίσκεται το σημαντικότερο κράτος του ισλαμικού κόσμου κατά την πρώιμη νεότερη περίοδο, η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Για αιώνες οι οθωμανοί σουλτάνοι κυβέρνησαν μια αχανή επικράτεια σε τρεις ηπείρους. Οι χώρες των Βαλκανίων, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, η Τουρκία, οι αραβικές χώρες της Βόρειας Αφρικής (πλην του Μαρόκου) και της Μέσης Ανατολής και το Ισραήλ είναι κράτη που ιδρύθηκαν σε πρώην οθωμανικά εδάφη. Οι θεσμοί που διαμορφώθηκαν, οι νόμοι που εφαρμόστηκαν και οι δυναμικές που αναπτύχθηκαν την εποχή της οθωμανικής κυριαρχίας ήταν καθοριστικοί παράγοντες για την ιστορική πορεία των σύγχρονων λαών σε όλες αυτές τις περιοχές, και σε πολλές περιπτώσεις συνεχίζουν να παράγουν αποτελέσματα. Ως κληρονόμος των παραδόσεων του αραβικού, περσικού και κεντροασιατικού Ισλάμ, αλλά και υπό την έντονη επιρροή της βυζαντινής παράδοσης και σε συνεχή διάδραση και αντιπαράθεση με τον χριστιανικό κόσμο, η Οθωμανική Αυτοκρατορία διαμόρφωσε ένα θεσμικό και νομικό πλαίσιο με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, θεμελιωμένο στις διακρίσεις μεταξύ ελεύθερων και δούλων, ανδρών και γυναικών, μουσουλμάνων και μη μουσουλμάνων, ανθρώπων της εξουσίας και απλών υπηκόων. Το μάθημα εξετάζει αυτές τις διακρίσεις και τα αποτελέσματά τους στις αντιλήψεις, τον τρόπο ζωής και τα περιθώρια δράσης των ιστορικών υποκειμένων. Η μελέτη της λογικής και του είδους των υποχρεώσεων και περιορισμών που χαρακτήριζαν τη ζωή των δούλων, των γυναικών, των μη μουσουλμάνων και των απλών υπηκόων στο προνεωτερικό Ισλάμ βοηθά στην κατανόηση όχι μόνο του παρελθόντος αλλά και του παρόντος, στον βαθμό που ακραίες τάσεις του φονταμενταλιστικού Ισλάμ εμπνέονται από αυτό.

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Ανάλυση λόγου: Γλώσσα φύλο και σεξουαλικότητα

Αυτό το μάθημα εισάγει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές σε μία ιδιαίτερη θεματικής της κοινωνιογλωσσολογίας, του κλάδου που έχει ως αντικείμενό του τη μελέτη της σχέσης γλώσσας και κοινωνίας. Συγκεκριμένα, εστιάζει στη σχέση γλώσσας, φύλου και σεξουαλικότητας υπό το πρίσμα της ανάλυσης λόγου, δηλαδή με βάση

δεδομένα προφορικού και γραπτού συνεχούς λόγου. Παρότι το φύλο είναι πλέον ένας από τους περισσότερο μελετημένους παράγοντες της γλωσσικής ποικιλότητας, η συζήτηση για τη σεξουαλικότητα στην κοινωνιογλωσσολογία είναι πολύ πιο πρόσφατη. Μάλιστα οι σύγχρονες λογοαναλυτικές προσεγγίσεις θεωρούν πως η συνεξέτασή του φύλου και της σεξουαλικότητας μας επιτρέπει μια πληρέστερη ματιά στην ανάλυση της κατασκευής των ταυτοτήτων που συγκροτούμε μέσω του λόγου στις καθημερινές μας συνομιλίες. Στο πρώτο, εισαγωγικό μέρος του μαθήματος οι φοιτήτριες/ές εισάγονται σε γενικές έννοιες της κοινωνιογλωσσολογίας και της ανάλυσης λόγου, όπως είναι η γλωσσική ποικιλότητα, οι περιστάσεις επικοινωνίας, τα επίπεδα ύφους και η γλωσσική συγκρότηση ταυτοτήτων. Στο κυρίως μέρος, οι φοιτήτριες/ές εκτίθενται στα διάφορα στάδια της κοινωνιογλωσσολογικής έρευνας για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση δεδομένων προφορικού και γραπτού λόγου σε ποικίλες περιστάσεις επικοινωνίας.

2. Ιστορία της σεξουαλικότητας: Ευρωπαϊκές και ελληνικές αναγνώσεις, 19ος-20ός αι.

Εκκινώντας από την ιδέα ότι η σεξουαλικότητα δεν είναι άχρονη φυσική ιδιότητα αλλά κατασκευάζεται κοινωνικά και πολιτισμικά, το μάθημα εισάγει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές στην ιστορία της σεξουαλικότητας στην Ευρώπη και την Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 19ου και του 20ού αιώνα, περίοδο που χαρακτηρίστηκε από συστηματικές απαγορεύσεις αλλά και από επαναστατικές διεργασίες σεξουαλικής μεταρρύθμισης. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου δεν θα αφηγηθούμε ωστόσο μια ιστορία σταδιακής φιλελευθεροποίησης του σεξ, μια ήπια δηλαδή μετάβαση από έναν κόσμο καταπίεσης και περιορισμών σε έναν κόσμο, στις τελευταίες πια δεκαετίες του 20ού αιώνα, σεξουαλικής απελευθέρωσης και άρσης των απαγορεύσεων. Θα δούμε αντίθετα ότι οι δύο αυτοί αιώνες χαρακτηρίστηκαν από διαρκείς απόπειρες κατάκτησης ψηφίδων σεξουαλικής ελευθερίας, και από επίσης διαρκείς ανασχές των όποιων κατακτήσεων. Κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές, παγκόσμιοι πόλεμοι, αυταρχικά καθεστώτα, εκκλησιαστικές αντιστάσεις, νομικές αγκυλώσεις και αναδιπλώσεις, συντηρητικά κοινωνικά κινήματα επιβράδυναν ή ανέτρεψαν εξελίξεις στην περιοχή της σεξουαλικότητας και την περιόρισαν κατ'επανάληψη στο πλαίσιο της έγγαμης σχέσης και της αναπαραγωγής.

Με αναφορές στην Ευρώπη κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα, αλλά και εξειδικευμένες παρεμβάσεις για την Ελλάδα, εξετάζονται θεματικές που άπτονται της σεξουαλικότητας και παρουσιάζονται οι αλλαγές τους μέσα στον χρόνο και ανάλογα με τον τόπο: η ετερόφυλη και ομόφυλη ερωτική επιθυμία, η διαμόρφωση του σεξουαλικού κανόνα, ο γάμος και η συζυγικότητα, η ανάδυση της σεξολογίας και της σεξουαλικής συμβουλευτικής, η προώθηση και η ανάσχεση της σεξουαλικής επιθυμίας σε δημοκρατικά και φασιστικά καθεστώτα, η ευγονική, η πορνεία και τα αφροδίσια νοσήματα, οι αμβλώσεις και η αντισύλληψη, η πορνογραφία και η εμπορευματοποίηση του σεξ, τα εκάστοτε κοινωνικά κινήματα για τη σεξουαλική ελευθερία και οι πολέμιοί τους, η σεξουαλική βία σε καιρούς πολέμου και ειρήνης.

3. Πολιτική φιλοσοφία και δικαιώματα

Το μάθημα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο θεματοποιείται το ζήτημα των δικαιωμάτων στο πλαίσιο της νεότερης και σύγχρονης πολιτικής φιλοσοφίας. Συγκεκριμένα, εξετάζει τα εξής: α) Τις ιστορικοπολιτικές και φιλοσοφικές προϋποθέσεις για την ανάδυση της περί δικαιωμάτων προβληματικής ως συστατικής του νεωτερικού στοχασμού σχετικά με την ορθή συγκρότηση της πολιτείας, β) το περιεχόμενο που δίνουν στην ίδια την έννοια του δικαιώματος σημαντικοί πολιτικοί φιλόσοφοι και στοχαστές -από τον Thomas Hobbes, τον John Locke και τον Jean-Jacques Rousseau αλλά και την Olympe de Gouges ή την Mary Wollstonecraft μέχρι την Hannah Arendt, τον Claude Lefort και τον John Rawls αλλά και φεμινίστριες θεωρητικούς- καθώς και τις διακρίσεις και τις σχέσεις μεταξύ κατηγοριών δικαιωμάτων τις οποίες προτείνουν (φυσικά δικαιώματα, δικαιώματα του ανθρώπου, δικαιώματα του πολίτη, δικαιώματα των γυναικών κ.ο.κ.), γ) τις κριτικές που έχουν ασκηθεί σε βασικές πτυχές της νεωτερικής σύλληψης των δικαιωμάτων, από στοχαστές όπως ο Karl Marx ή η Hannah Arendt καθώς και από την πλευρά φεμινιστριών θεωρητικών• δ) τη σύνδεση του (φιλοσοφικού) λόγου περί δικαιωμάτων με τις νεωτερικές επαναστάσεις όπως και με τα μεταγενέστερα κινήματα για τα δικαιώματα των γυναικών ή των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

4. Τροφή, φύλο, τελετουργία

Το μάθημα περιγράφει και αναλύει τις πολύπλοκες σχέσεις μεταξύ τροφής, προσώπου και φύλου σε τελετουργικά (κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά) πλαίσια στα Grassfields του δυτικού Καμερούν. Δίνεται έμφαση στην εθνογραφική πρακτική και στον τρόπο που ο ανθρωπολόγος εκμαιεύει τα συμπεράσματά του από το εθνογραφικό υλικό. Προσπαθώντας να μεταφέρει τη ματιά του εθνογράφου στο ακροατήριο, το μάθημα ξεκινάει με την περιγραφή των πιο «απλών» όψεων του χώρου όπου κινείται καθημερινά - του υλικού πολιτισμού - και προχωράει σταδιακά στις περισσότερες αφηρημένες και «αόρατες» όψεις της κοινωνικής οργάνωσης. Μέσα στο σύνθετο «πλέγμα» σχέσεων («meshwork» κατά Ingold) που συμπεριλαμβάνει ανθρώπους, κοινωνικές σχέσεις, τροφές και μη ανθρώπινες οντότητες θα ξεχωρίσουμε τις έμφυλες σχέσεις και τις τροφές, διερευνώντας πώς εννοιολογείται το πρόσωπο και πώς μέσα από την παραγωγή, την ανταλλαγή και την κατανάλωση τροφών

συγκροτείται ο έμφυλος εαυτός, κυρίως (αλλά όχι αποκλειστικά) σε τελετουργικά πλαίσια. Τα Grassfields του δυτικού Καμερούν ανάγονται έτσι σε έναν «εθνογραφικό τόπο» ο οποίος αφενός μας προτρέπει να αμφισβητήσουμε πολλές αντιλήψεις, αξίες και πρακτικές που θεωρούμε δεδομένες, αφετέρου να συνεισφέρουμε σε θεωρητικές συζητήσεις που αφορούν την κοινωνική ανθρωπολογία εν γένει - δηλαδή, παραφράζοντας τον ανθρωπολόγο Thomas Hylland Ericksen τα Grassfields γίνονται ένας «μικρός τόπος» για να μιλήσουμε για «μεγάλα ζητήματα». Η εθνογραφία Grassfields μας επιτρέπει έτσι να διερευνήσουμε ανθρωπολογικές θεωρίες και αναλυτικές κατηγορίες όπως: το πρόσωπο (personhood), τον (έμφυλο) εαυτό (self), την εμπρόθετη δράση (agency) των προσώπων και των μη ανθρώπινων οντοτήτων, τη θεωρία του συν-αισθήματος (affect theory), το τραύμα, τη μνήμη, τις ιδιότητες των υλικών και την επίδρασή τους πάνω στους ανθρώπους, κ.τ.λ.

5. Ποσοτικές μέθοδοι στην κοινωνική έρευνα

Το μάθημα εστιάζει στη χρήση ποσοτικών μεθόδων έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες. Αρχικώς, οι φοιτητές/τριες έρχονται σε επαφή με έννοιες όπως μεταβλητή, κλίμακα, πληθυσμός, δείγμα, αξιοπιστία και εγκυρότητα της έρευνας. Στη διάρκεια του εξαμήνου, οι φοιτητές/τριες εξοικειώνονται με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS, που αποτελεί ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων.

Διαλέξεις

- 1η: Εισαγωγή στην ποσοτική έρευνα
- 2η: Βασικές στατιστικές έννοιες
- 3η: Είδη μεταβλητών και είδη κλιμάκων
- 4η: Διαδικασίες του SPSS (δημιουργία βάσης, εισαγωγή στοιχείων, ταξινόμηση δεδομένων κ.λπ.)
- 5η: Διαδικασίες του SPSS (συνέχεια).
- 6η: Δείκτες κεντρικής τάσης
- 7η: Δείκτες διασποράς ή μεταβλητότητας
- 8η: Γραφικές αναπαραστάσεις
- 9η: Το κριτήριο χ^2
- 10η: Το κριτήριο T-test
- 11η: Συσχέτιση και συντελεστές συσχέτισης
- 12η: Απλή γραμμική παλινδρόμηση
- 13η: Ανακεφαλαίωση

Το Εργαστήριο ακολουθεί τη δομή των διαλέξεων

6. Φύλο, σεξουαλικότητα και αστικός χώρος στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, 19ος - 20ός αιώνας

Το μάθημα εξετάζει την αλληλόδραση του αστικού χώρου με το φύλο και τη σεξουαλικότητα. Διερευνά από τη μια τις αναπαραστάσεις και τις πολιτικές του κράτους και των θεσμών γύρω από την κοινωνική παραγωγή, τη ρύθμιση και τον έλεγχο του χώρου σε σχέση με το τι θεωρείται «ανδρικό» και «γυναικείο» και από την άλλη τις αναπαραστάσεις και πρακτικές ατόμων και ομάδων κατά την επιτέλεση των έμφυλων και σεξουαλικών ταυτοτήτων τους στον χώρο. Επικεντρώνουμε το ενδιαφέρον μας σε ευρωπαϊκές και βορειοαμερικανικές πόλεις στη διάρκεια του 19ου και 20ού αιώνα. Σε αυτό το πλαίσιο, στρέφουμε την προσοχή μας σε μια σειρά από επιμέρους χώρους του αστικού περιβάλλοντος, όπως η οικία, το κατάστημα, το εργοστάσιο, ο δρόμος, το πάρκο, τα δημόσια ουρητήρια, το μπαρ και η παραλία. Το φύλο και η σεξουαλικότητα προσεγγίζονται σε σχέση με την κοινωνική τάξη και τη φυλή. Στόχος του μαθήματος είναι να καταδείξει ότι η πόλη γίνεται ένας αμφισβητούμενος και διεκδικούμενος τόπος με άξονες το φύλο και τη σεξουαλικότητα.

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εργασία και έμφυλες διακρίσεις στη μεταπολεμική Ευρώπη

Το μάθημα εξετάζει τους μετασχηματισμούς στην αγορά εργασίας, τη συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική δραστηριότητα, τις αλλαγές στους έμφυλους ρόλους και στο μοντέλο του οικογενειακού μισθού που όριζε τον άνδρα ως κύριο εργαζόμενο στην οικογένεια καθώς και τις μεταρρυθμίσεις του κράτους πρόνοιας στις ευρωπαϊκές κοινωνίες τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες. Το ζήτημα της φροντίδας βρίσκεται στο επίκεντρο της μεταπολεμικής κοινωνίας καθώς η μετατόπιση από την οικογένεια (απλήρωτη εργασία των γυναικών) στην αγορά και το κράτος σήμαινε την μετατροπή της φροντίδας σε «φυλετικοποιημένη», «θηλυκοποιημένη» και απαξιωμένη εργασία.

Επιπλέον, το όραμα της πλήρους απασχόλησης για άνδρες και γυναίκες και η παροχή υπηρεσιών ώστε να μπορούν οι γυναίκες να αναλάβουν ασφαλή και καλοπληρωμένη εργασία δεν είναι πραγματοποιήσιμο. Η ανάδυση του νέου καπιταλισμού σήμανε αλλαγές στη διαδικασία παραγωγής και επηρέασε την οργάνωση της εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις. Νέες μορφές υποκειμενικότητας αναδύθηκαν και οι ευέλικτες μορφές εργασίες και η επισφάλεια έγιναν κυρίαρχες εργασιακές εμπειρίες.

1. Εισαγωγή στις έννοιες του φύλου, του καταμερισμού εργασίας, της παραγωγικής και αναπαραγωγικής εργασίας

2. Η μεταπολεμική κοινωνία και η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας

3. Κράτος πρόνοιας, μισθωτή εργασία και άμισθη οικιακή εργασία

4. Παγκόσμιες μεταναστευτικές ροές και η παγκόσμια αλυσίδα φροντίδας

5. Κριτικές προσεγγίσεις: Ο πολιτισμός του νέου καπιταλισμού

6. Νέος καπιταλισμός, νέες ταυτότητες: Η έννοια του ανθρώπινου κεφαλαίου, η άυλη εργασία

7. Ανεργία, ευελιξία, επισφάλεια

8. Φεμινιστικές προσεγγίσεις και κριτικές στην παραγωγική και αναπαραγωγική εργασία

9. Η βιογραφική προσέγγιση στις παγκόσμιες αλλαγές στην εργασία

10. Κοινωνικά κινήματα, διαμαρτυρία, οργάνωση στην εργασία

11. Η διαθεματική φεμινιστική προσέγγιση: Εθντικός, φυλετικός και έμφυλος καταμερισμός εργασίας

12. Ανακεφαλαίωση και αναζήτηση νέων πεδίων έρευνας

2. Ελληνική εθνογραφία

Το μάθημα εξετάζει τη σχέση της ανθρωπολογίας με άλλους επιστημονικούς κλάδους στην Ελλάδα, σχολιάζει δε την ανάπτυξη της ανθρωπολογικής προβληματικής για την πολιτισμική ετερότητα σε μια ευρωπαϊκή κοινωνία όπως είναι η ελληνική σε τρεις διαδοχικές φάσεις: την πρώτη περίοδο, όταν η Ελλάδα προσεγγίζεται ανθρωπολογικά σαν να ήταν μια «άλλη κοινωνία», τη δεύτερη περίοδο, όταν η σύγχρονη ελληνική κοινωνία προσεγγίζεται από τη «σκοπιά του φύλου», και την τρίτη και πιο πρόσφατη περίοδο, όταν μελετώνται εθνογραφικά παλιές και νεότερες μορφές «εσωτερικής» διαφοροποίησης σε σχέση με εθνοπολιτισμικές μειονότητες και μεταναστευτικούς πληθυσμούς.

Σε θεματικό επίπεδο το μάθημα επικεντρώνεται στην παρουσίαση του συστήματος των αξιών, της οργάνωσης της κοινωνικής ζωής στον οικιακό χώρο, των σχέσεων της συγγένειας, του κατά φύλα καταμερισμού της εργασίας, της πολιτισμικής κατασκευής του ανδρισμού και της θηλυκότητας στην ελληνική κοινωνία. Επίσης αναφέρεται συστηματικά στην σύγχρονη ανθρωπολογική αντίληψη για το κοινωνικό φύλο και είναι οργανωμένο γύρω από τη διαπραγμάτευση δύο βασικών θεμάτων: τον κόσμο των γυναικών και τη θρησκεία από τη μια πλευρά, τον κόσμο των ανδρών και εναλλακτικές μορφές κοινωνικότητας από την άλλη. Τέλος εξετάζει τις ιστορικά πρόσφατες διαδικασίες πολιτισμικής διαφοροποίησης στην ελληνική κοινωνία σε σχέση με τις συζητήσεις για τις συλλογικές ταυτότητες και τη μετανάστευση προς την Ελλάδα.

3. Φύλο μέσα και αναπαράσταση

Το μάθημα εστιάζει στις αναπαραστάσεις του φύλου στην τέχνη και άλλους τρόπους πολιτιστικής αναπαράστασης (π.χ. μουσεία) καθώς και σε μέσα επικοινωνίας, όπως κινηματογράφος, ραδιόφωνο, τηλεόραση, και άλλα. Οι αναφορές σε νέα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ιστοσελίδες και video games κοκ είναι περιορισμένες καθώς οι ψηφιακές αυτές πλατφόρμες εξετάζονται κυρίως στο μάθημα Φύλο και Ψηφιακές Τεχνολογίες.

Επίκεντρο του μαθήματος είναι η έννοια και οι πρακτικές της αναπαράστασης. Η αναπαράσταση αφορά μια διαδικασία που επιτρέπει την μεταφορά δεδομένων από ένα πολιτισμικό πλαίσιο σε ένα άλλο μέσω μιας διαδικασίας που ονομάζουμε «αφήγηση». Οι αφηγήσεις αυτές δεν μπορούν ποτέ να είναι αντικειμενικές και α-πολιτικές, καθώς εμπλέκονται σε αυτές άνθρωποι με έμφυλες αντιλήψεις, με αποτέλεσμα η αναπαράσταση να δομείται αναπόφευκτα από έμφυλους κοινωνικούς κανόνες και ιεραρχικές δομές. Κεντρικά ερωτήματα που θέτει το μάθημα αφορούν το «τι αναπαρίσταται» και ποια η σχέση του με αυτό που αναπαριστά. Οι έμφυλες αναπαραστάσεις παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση πολιτισμικών αντιλήψεων και πρακτικών για το φύλο. Έμφαση δίνεται στην παραγωγή, αναπαραγωγή και διαπραγμάτευση έμφυλων και σεξιστικών στερεότυπων, αναπαραστάσεων του έμφυλου σώματος καθώς και της έμφυλης βίας.

4. Φύλο και τεχνολογία στις κοινωνικές επιστήμες

Το μάθημα αποτελεί μια γνωριμία με τις φεμινιστικές θεωρίες που προσεγγίζουν την τεχνολογία και τις τεχνολογικές αλλαγές μέσα από το φακό του φύλου. Τα θέματα που πραγματεύεται αφορούν τις έμφυλες διαστάσεις της τεχνολογίας ως προς την πρόσβαση σε αυτή, τον αποκλεισμό από αυτή καθώς και την κατασκευή της ως έμφυλη κατηγορία και τη σύνδεσή της με συγκεκριμένους έμφυλους ρόλους. Η ιστορική προοπτική των διαφορετικών τρόπων ενσωμάτωσης του φύλου στην τεχνολογία φωτίζει την διαμόρφωσή της ως έμφυλη κατηγορία. Επιπλέον, θα μελετηθούν τα εμπόδια που τέθηκαν εξαιτίας αυτής της διαμόρφωσης στην πρόσβαση και συμμετοχή των γυναικών στις τεχνολογικές επιστήμες. Τίθενται τα εξής ερωτήματα: Μπορούν οι νέες τεχνολογικές αλλαγές να γεφυρώσουν το χάσμα της έμφυλης ανισότητας; Υπάρχουν στρατηγικές που μπορούν να ακολουθηθούν για την διευκόλυνση της πρόσβασης των γυναικών στις θετικές επιστήμες; Ποιες είναι οι ηθικές προκλήσεις που τίθενται εξαιτίας των τεχνολογικών αλλαγών.

5. Φύλο, ανάπτυξη και οικονομικές ανισότητες

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η εξέταση του παράγοντα του φύλου ως συστήματος διαφοράς στην παραγωγή και αναπαραγωγή οικονομικών ανισοτήτων στο σύγχρονο κόσμο. Η έμφυλη διάσταση των οικονομικών ανισοτήτων θα προσεγγιστεί μέσα από τα εξής θέματα: τις έννοιες της ευημερίας, δικαιοσύνης, ισότητας στη φεμινιστική θεωρία. Τις θεωρίες της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης. Την μέτρηση της ανισότητας και της φτώχειας και τα χαρακτηριστικά των ομάδων υψηλής φτώχειας. Την επίδραση της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής ανάπτυξης στον έμφυλο καταμερισμό εργασίας. Τη σχέση των εθνικών, ταξικών, σεξουαλικών ταυτοτήτων με την όξυνση των οικονομικών ανισοτήτων. Την ποιότητα της υγείας, περιβάλλοντος, εκπαίδευσης ως παραγόντων οικονομικής ανάπτυξης και η άνιση πρόσβαση με βάση το φύλο και την ηλικία. Παραδείγματα χωρών ώστε να γίνουν κατανοητές η χάραξη αναπτυξιακής πολιτικής, η ανάπτυξη της υπαίθρου και η βιώσιμη ανάπτυξη.

6. Διδακτική της Ιστορίας

Η διδακτική της ιστορίας εστιάζει στη μελέτη των τρόπων μεταφορά της ιστορικής γνώσης μέσα από τους μηχανισμούς της εκπαίδευσης σε ακροατήρια που ποικίλλουν ως προς την ηλικία, τη σύνθεση και το επίπεδο σπουδών. Η κατάρτιση στη διδακτική της ιστορίας συνεισφέρει σημαντικά στον τρόπο με τον οποίο ενισχύεται η κριτική ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων και, παράλληλα, αποτρέπει την ανάπτυξη πνεύματος μισαλλοδοξίας και διακρίσεων. Τέλος, στόχος του μαθήματος είναι η εμβάθυνση σε στερεότυπες έννοιες της τρέχουσας αντίληψης για την ιστορία, όπως αντικειμενικότητα, παραχάραξη, ιδεολογικά στερεότυπα κ.τ.λ. Η προσέγγιση όλων των θεμάτων οφείλει να καλύπτει με ισορροπημένο τρόπο τόσο την μεθοδολογική όσο και την ουσιαστική πτυχή τους.

7. ΠΑ/Σ Ανθρωπολογικές και άλλες προσεγγίσεις του σώματος

Το σεμινάριο θα εξετάσει τις κυριότερες προσεγγίσεις του σώματος οι οποίες αμφισβήτησαν τις ηγεμονικές ιεραρχικές διχοτομίες νους-σώμα, φύση-πολιτισμός, άτομα-κοινωνία, σώμα-εαυτός. Πιο συγκεκριμένα θα παρουσιαστούν από την φαινομενολογική και την φουκωϊκή θεώρηση του πολιτικού σώματος μέχρι τις πρόσφατες θεωρίες για τα συναισθήματα (affect theory). Επίσης θα εξεταστούν διάφορες θεματικές σχετικές με το σώμα κυρίως εκείνες που ασχολούνται με το έμφυλο σώμα και την διεμφυλικότητα, την αρρώστια και την ιατρική, τη σχέση ανθρώπου-μηχανής, την αναπηρία, την παρένθετη μητρότητα, το διαδίκτυο, την τροφή, την σχέση σώματος και χώρου και γενικότερα τις σύγχρονες τεχνολογίες του σώματος.

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Κοινωνικό-πολιτισμικά σενάρια σχετικά με την ηθική, την ιδιωτικότητα και τη βιωσιμότητα της Τεχνητής Νοημοσύνης

Αυτή η ενότητα επικεντρώνεται στη μελέτη των τρόπων με τους οποίους η φύση των τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης επηρεάζει τις κοινωνίες από τη σκοπιά των ανθρωπολογικών και κοινωνικών επιστημών. Παρέχει μια περιεκτική και σε βάθος ανάλυση σχετικά με τα θεμέλια της δεοντολογίας, της δικαιοσύνης, της ένταξης και της ιδιωτικής ζωής που σχετίζονται με την ανάπτυξη και την εφαρμογή της τεχνολογίας AI στην κοινωνία. Στο πλαίσιο της ενότητας μελετώνται πραγματικά σενάρια υλοποίησης. Επιπλέον, η ενότητα μελετά λύσεις βασισμένες στο AI για φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές και στρατηγικές για τον σχεδιασμό αλγορίθμων και μοντέλων ενεργειακά αποδοτικής μηχανικής εκμάθησης (ML) (green-in AI). Τέλος, εξετάζονται και εφαρμογές μεθόδων τεχνητής νοημοσύνης στην ανάπτυξη πράσινων τεχνολογιών Blockchain.

2. Εκπαιδευτική πράξη και κοινωνικές επιστήμες

Το μάθημα αποτελεί μία εισαγωγή στη διδακτική των κοινωνικών επιστημών και στις βασικές θεωρίες που τη διέπουν ως διακλαδικό γνωστικό αντικείμενο (μάθηση και εκπαιδευτική πράξη, μελέτη της κοινωνίας και του πολιτισμού). Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στην προσέγγιση και διδασκαλία των κοινωνικών επιστημών από τους εκπαιδευτικούς (κριτική εθνοκεντρικών προσεγγίσεων, διαπολιτισμικότητα, ο αναστοχασμός ως εργαλείο για τον εκπαιδευτικό - ερευνητή της τάξης του κ.α.). Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες θα έρθουν σε επαφή με τις κύριες διδακτικές μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιούνται από τον/την εκπαιδευτικό στη σχολική τάξη, καθώς επίσης με τα βασικά στάδια οργάνωσης ενός σχεδίου μαθήματος και αξιολόγησης της εκπαιδευτικής πράξης. Το μάθημα δεν περιορίζεται στην παρουσίαση μόνο βασικών θεωριών αλλά επιδιώκει να βοηθήσει τους φοιτητές να κάνουν με ενάργεια τη σύνδεση ανάμεσα στις θεωρητικές προσεγγίσεις με τις οποίες εξοικειώνονται και την εφαρμογή τους στην εκπαιδευτική πράξη.

3. Έμφυλες σχέσεις στην παγκόσμια Ανατολή: Σοσιαλιστική κληρονομιά και μετασοσιαλιστικές ιεραρχίες

Οι ραγδαίοι κοινωνικοί μετασχηματισμοί που βίωσαν οι πληθυσμοί των χωρών του πρώην Ανατολικού Μπλοκ μετά την κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων προκάλεσαν κοσμογονικές αλλαγές στις οικονομικές δομές και στο ρόλο του κράτους πρόνοιας, καθώς και στις καθιερωμένες έμφυλες νόρμες και

σχέσεις. Πώς οι πολιτικοί και οικονομικοί μετασχηματισμοί της μετασοσιαλιστικής εποχής διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από-τις έμφυλες σχέσεις; Δημιουργούν οι δυνάμεις της οικονομικής και πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης ευκαιρίες για την ενδυνάμωση των γυναικών και τη φεμινιστική πολιτική, ή ενισχύουν περαιτέρω τις υπάρχουσες ανισότητες; Ποιος είναι ο ρόλος της σοσιαλιστικής κληρονομιάς στη διαμόρφωση των σύγχρονων έμφυλων προτύπων και προσδοκιών στην Ανατολική Ευρώπη και την Ευρασία; Το μάθημα αυτό εξετάζει τις περίπλοκες σχέσεις μεταξύ της πολιτικής και οικονομικής αλλαγής και των έμφυλων ταυτοτήτων, μέσα από μελέτες περίπτωσης που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Τα ζητήματα που θα εξεταστούν περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τις έμφυλες διαστάσεις της μετασοσιαλιστικής μετάβασης στην Ουγγαρία, τις διαμάχες γύρω από τη νομοθεσία περί αμβλώσεων στην Πολωνία, την αναβίωση της πρακτικής της απαγωγής νύφης στο Κιργιζιστάν και τους τρόπους με τους οποίους οι Ρώσοι εργάτες διαμορφώνουν την εργατική τους ταυτότητα και τον ανδρισμό τους εντός ενός μεταβιομηχανικού πλαισίου. Οι αναλύσεις αυτές καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο οι παραλλαγές του νεοφιλελευθερισμού-με έμφαση στα ιδανικά της αυτοδυναμίας και της ατομικής αυτονομίας-σε συνδυασμό με πρακτικές που κληρονομήθηκαν από τη σοσιαλιστική περίοδο έχουν επηρεάσει βαθιά τις μετασοσιαλιστικές έμφυλες ταυτότητες, ενώ ταυτόχρονα έχουν ενισχύσει τάσεις επαναφοράς της παραδοσιακής αντίληψης ως προς τα έμφυλα πρότυπα και τις προσδοκίες στην Παγκόσμια Ανατολή.

4. Κριτική Κοινωνική Ψυχολογία

Η Κριτική Κοινωνική Ψυχολογία είναι ένα αξιακά προσανατολισμένο και ανοιχτό πρόγραμμα απελευθερωτικής «ψυχολογικής πράξης», συνεργατικής δράσης και κοινωνικής παρέμβασης για την εξάλειψη της κοινωνικής αδικίας, των κοινωνικών διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού ομάδων που υφίστανται διαφορετικές και πολλαπλές μορφές καταπίεσης. Η Κριτική Κοινωνική Ψυχολογία αντλεί από διαφορετικές πειθαρχίες αλλά και από εμπειρίες κινηματικών δράσεων, αγωνιστικών κοινοτήτων που πάλεψαν ενάντια στην ηγεμονική επιβολή και πρακτικές καταστολής. Τα ειδικά ακαδημαϊκά της ενδιαφέροντα καλύπτουν την κοινωνική ανάλυση των βαθύτερων διαδικασιών που παράγουν την κοινωνική ανισότητα και το ιδεολογικό της περιβάλλον, τον σχεδιασμό και την οργάνωση παρεμβάσεων που ενδυναμώνουν την ανάληψη της συλλογικής ευθύνης και την πολιτική συνειδητοποίηση, την επεξεργασία παραδειγμάτων κοινωνικού ακτιβισμού και μαχητικών κοινοτήτων. Τα θεωρητικά της εργαλεία εμπνέονται από την κριτική παιδαγωγική και το έργο του Freire, τον ιστορικό υλισμό, την κριτική κοινωνική και κοινωνιο-ψυχολογική θεωρία όπως και την απελευθερωτική θεολογία. Η παράδοση της κριτικής κοινωνικής ψυχολογίας, όπως αυτή αναπτύχθηκε σε ακαδημαϊκά κέντρα της Λατινικής Αμερικής και της νότιας Αφρικής δημιουργούν ένα «παράδειγμα» της διαλεκτικής μεταξύ θεωρίας και πράξης. Οι φιλοσοφικές της παραδοχές βασίζονται κυρίως στον κριτικό ρεαλισμό, τη φαινομενολογία και τον πραγματισμό. Τα μεθοδολογικά εργαλεία της Κριτικής Κοινωνικής Ψυχολογίας περιλαμβάνουν συμμετοχικές και συνεργατικές μεθόδους έρευνας και δράσης, την σύνδεση με την τέχνη και τον ακτιβισμό, την κυκλική και αναστοχαστική εργασία κατά την εφαρμογή ποιοτικών μεθόδων ανάλυσης εμπειρικού υλικού. Οι θεματικές που καλύπτονται είναι οι ακόλουθες:

1. Ψυχολογικές θεωρίες της κοινότητας
2. Θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων
3. Κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας
4. Από τα ψυχιατρικά άσυλα σε δομές στην κοινότητα
5. Πολιτικοποιημένη κοινωνική ταυτότητα και συλλογική δράση
6. Η παιδαγωγική του Φρέιρε και η έννοια της ψυχολογικής πράξης
7. Κοινωνικές ανισότητες και ψυχική υγεία
8. Ερευνητικές Μέθοδοι στην Κριτική Κοινωνική Ψυχολογία
9. Κοινωνικό στίγμα και παρεμβάσεις εξάλειψής του
10. Τι είναι φυσιολογικό και θεωρίες απόδοσης ετικέτας
11. Νεανική Παραβατικότητα και Παρεμβάσεις στην κοινότητα
12. Κοινωνική Τέχνη και Κινητοποίηση Γνώσης
13. Συνηγορία και Ενδυνάμωση
5. ΠΑ/Σ Σχολείο, κοινωνία και πολιτισμός

Το μάθημα δίνει τη δυνατότητα στους/στις φοιτητές/τριες να έρθουν σε επαφή με παραδείγματα καλών πρακτικών διδασκαλίας των κοινωνικών μαθημάτων στο γυμνάσιο και στο λύκειο μέσα από παρουσιάσεις της διδάσκουσας/οντος αλλά και εκπαιδευτικών που θα προσκληθούν στο πανεπιστήμιο, μεταφέροντας στους φοιτητές την εμπειρία από αυθεντικά περιβάλλοντα μάθησης. Στα πλαίσια του μαθήματος, οι φοιτητές/ήτριες θα εξοικειωθούν με εκπαιδευτικές μεθόδους/τεχνικές που μπορούν να επιλεγούν στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση ενός μαθήματος κοινωνικών επιστημών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (όπως η χρήση των

εικόνων, η επεξεργασία πολυτροπικών κειμένων και δευτερευουσών πηγών, η μελέτη πεδίου, η εργασία σε ομάδες, η μέθοδος project, η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική τάξη κ.τ.λ.), και θα ασκηθούν στον σχεδιασμό πλάνων μαθήματος/διδασκικών ενοτήτων με στόχο την καλύτερη προετοιμασία τους για την πρακτική άσκηση στα σχολεία ή τη διενέργεια μιας μικροδιδασκαλίας σε επίπεδο ομάδας ασκούμενων φοιτητών/τριών. Οι φοιτητές/τριες μέσα από διεργασίες σε ομάδες θα μπορούν να προσεγγίσουν αναστοχαστικά και κριτικά όλη τη βιωμένη εμπειρία της διδακτικής στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης.

6. Φύλο και Δικαιώματα

Το μάθημα προσεγγίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα από το πρίσμα του φύλου, εξετάζοντας τις βασικές έννοιες, τις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις εμπειρικές μελέτες που σχετίζονται με τις έμφυλες διαστάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εστιάζει σε εξειδικευμένα ζητήματα όπως η ιθαγένεια, οι διεθνείς οργανισμοί, το διεθνές δίκαιο και τα διεθνή κοινωνικά κινήματα, η παγκοσμιοποίηση, η μετανάστευση και το άσυλο, η έμφυλη ισότητα, η βιώσιμη ανάπτυξη, η ταυτότητα φύλου και οι σεξουαλικές σχέσεις, προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι φεμινιστικές προσεγγίσεις στη θεώρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της έννοιας της ιδιότητας του πολίτη και της δημοκρατίας. Έμφαση δίνεται στην ερμηνεία και χρήση βασικών εννοιών στη θεωρία και την πρακτική του φύλου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην κατανόηση της έμφυλης διάστασης των κανόνων και των αρχών για τα δικαιώματα στο διεθνές πλαίσιο, στην κριτική αξιολόγηση των έμφυλων επιπτώσεων των ανθρωπιστικών παρεμβάσεων. Το μάθημα συνδυάζει τη θεωρητική και την πρακτική προσέγγιση.

7. Ζητήματα πολιτισμικής θεωρίας και ψηφιακού πολιτισμού

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις βασικές αρχές της σύγχρονης φιλοσοφικής/θεωρητικής συζήτησης γύρω από τις ψηφιακές τεχνολογίες καθώς και τις κυρίες όψεις του εν λόγω τεχνολογικού φαινομένου (αλλά και των μετασχηματισμών του) κατά τον 20ο και 21ο αιώνα. Με το πέρας του μαθήματος, οι φοιτητές/ήτριες θα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τον κρίσιμο ρόλο των κοινωνικοπολιτικών σχέσεων και ιδεολογικών αλλαγών στην ενθάρρυνση και προώθηση των ψηφιακών τεχνολογιών διαχρονικά αλλά και να αντιληφθούν τις συνθήκες εμφάνισης και ανάπτυξης της σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας, υπογραμμίζοντας την άρρηκτη σχέση της με την επιστήμη και την ανταπόκρισή της σε νέα κοινωνικά πρότυπα και οικονομικό-πολιτικές ατζέντες. Στη διδασκαλία του μαθήματος περιλαμβάνονται οι ακόλουθες ενότητες: Εννοιολογική θεμελίωση όρων βασικών όρων που σχετίζονται με τη δυνητική πραγματικότητα, Υπολογισμός-επικοινωνία-ψηφιακότητα, Υπολογιστικά μηχανήματα και νοημοσύνη, ψηφιακότητα και ηθική, κυβερνοπάνκ και δυνητικότητα, κυβερνοφεμινισμός, καπιταλισμός της πλατφόρμας, καπιταλισμός της επιτήρησης και κοινωνίες ελέγχου, αρχαιολογία των μέσων, οι πολιτικές του Διαδικτύου, οι προκλήσεις της δικτυακής κοινωνίας.

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. ΠΑ/Σ Φύλο και μέσα πολιτιστικής έκφρασης

Η πρακτική άσκηση εξετάζει όψεις της αναπαράστασης του φύλου σε μέσα πολιτιστικής έκφρασης και επικοινωνίας όπως η τέχνη, ο κινηματογράφος, η τηλεόραση, ο τύπος, τα μουσεία, και άλλες μιντιακές πλατφόρμες. Μέσα από συγκεκριμένες εφαρμογές και περιπτώσιακές μελέτες, οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναδείξουν τις αφηγήσεις για το φύλο που περιέχουν καθώς και τα στοιχεία που τις συγκροτούν. Επίσης, καλούνται να διερευνήσουν τις πρακτικές μέσα από τις οποίες συγκροτούνται λόγοι για το φύλο και να συγκρίνουν αφηγήσεις σε άλλα μέσα επικοινωνίας. Η άσκηση αποσκοπεί στο να εκπαιδευτούν οι φοιτητές/τριες στο να εντοπίζουν και να περιγράφουν τα μορφολογικά στοιχεία των αναπαραστάσεων για το φύλο, και να τα εντάσσουν σε συγκεκριμένα κοινωνικά, ιστορικά και τεχνολογικά συμφραζόμενα. Τέλος, η άσκηση μπορεί επίσης να περιλαμβάνει επιτόπια έρευνα στη δημιουργία αλλά και κατανάλωση των αναπαραστάσεων (πρόσληψη) κατά την οποία οι φοιτητές/τριες θα αναπτύξουν τεχνικές επιτόπιας έρευνας και συμμετοχικής παρατήρησης.

2. Φεμινισμός, φύλο και ψηφιακές τεχνολογίες

Το μάθημα εξετάζει την επίδραση της ψηφιακής τεχνολογίας στον πολιτισμό, την καθημερινή ζωή, την ανθρώπινη επικοινωνία. Πραγματεύεται ζητήματα έμφυλων αναπαραστάσεων, προσβασιμότητας στις νέες τεχνολογίες και μέσα, εκπροσώπησης ομάδων και δημοκρατίας. Τα θέματα στα οποία επικεντρώνεται αφορούν ομάδες στο διαδίκτυο με αντιφεμινιστικό χαρακτήρα, κυβερνοφεμινισμό και τεχνοφεμινισμό δυνατότητα εκπροσώπησης όλων των φύλων και σεξουαλικότητων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έμφυλες αναπαραστάσεις, προσβασιμότητα των γυναικών στις νέες τεχνολογίες και στην παραγωγή ψηφιακών τεχνολογιών.

3. ΠΑ/Σ Οικονομικά και φεμινισμός

Το σεμινάριο εξετάζει την οικονομική επιστήμη μέσα από μια φεμινιστική προσέγγιση ξεκινώντας από την κριτική των οικονομικών θεωριών, όπως η νεοκλασική θεωρία, ή η θεωρία των παιγνίων, και καταλήγοντας σε μια φεμινιστική οικονομική επιστήμη, η οποία εισάγει νέες θεματικές, όπως η οικογένεια, η οικιακή εργασία,

η φροντίδα ενώ ενδιαφέρεται για τις επιπτώσεις της οικονομικής ανάπτυξης και τις ανισότητες στην αγορά εργασίας. Θέτει σε αμφισβήτηση κυρίαρχες οικονομικές προσεγγίσεις και μοντέλα, τα οποία βασίζονται σε δυτικοκεντρικές αντιλήψεις για το οικονομικό υποκείμενο. Επιπλέον, αμφισβητεί τον μαθηματικό φορμαλισμό στον οποίο εδράζονται συγκεκριμένες αντιλήψεις περί αντικειμενικότητας.

4. Γεωγραφία Μητροπολιτικών Περιοχών

Η ανάπτυξη των σύγχρονων μητροπόλεων συνοδεύεται από σοβαρές περιβαλλοντικές αλλαγές, αύξηση κοινωνικο-χωρικών διαχωρισμών, νέες χωρικές πολιτικές και νέα κοινωνικά κινήματα. Το μάθημα αυτό εισάγει τους φοιτητές σε μερικές από τις βασικές έννοιες και θέματα συζήτησης της γεωγραφίας των μητροπολιτικών περιοχών από τη σκοπιά της Κριτικής Γεωγραφίας εστιάζοντας ιδιαίτερα σε κριτικές προσεγγίσεις των αστικών κοινωνικών, οικολογικών, πολιτιστικών και οικονομικών φαινομένων. Το μάθημα εστιάζει στη συνέχεια σε νέα αστικά φαινόμενα και επιχειρεί συγκρίσεις μεταξύ των ελληνικών πόλεων και άλλων πόλεων του κόσμου εστιάζοντας ιδιαίτερα σε ευρωπαϊκές και αμερικανικές πόλεις. Ορισμένα από τα θέματα που αναπτύσσονται είναι: η έννοια του αστικού φαινομένου, η έννοια της συσσωρευσης μέσω αποστέρησης, οι έννοιες της προαστιοποίησης και περιαστικοποίησης, των περιφραγμένων συνοικιών, των λαϊκών συνοικιών, των γκέτο, των συνοικιών λαϊκής αυτοκατασκευής, του «αστικού ξευγενισμού», της κατακερματισμένης πόλης, των αστικών κοινωνικών κινήματων, των οικολογικών πόλεων, των ουτοπικών πόλεων των έξυπνων πόλεων κ.λπ. Χωρικός αποκλεισμός: κοινωνικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά και πολιτιστικά θέματα. Ζητήματα φύλου και αντι-αποικιακές προσεγγίσεις στην Αστική Γεωγραφία.

5. Φύλο και γλώσσα

Το μάθημα αυτό εντάσσεται στον «Κύκλο Διεπιστημονικών Μαθημάτων σε θέματα Φύλου και Ισότητας» του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Στόχος του είναι η εισαγωγή στη μελέτη της σχέσης μεταξύ φύλου και γλωσσικής χρήσης, στο ευρύτερο πλαίσιο της σχέσης γλώσσας και κοινωνικής ζωής. Μετά την παρουσίαση της έννοιας του (κοινωνικού vs. βιολογικού) φύλου καθώς και των βασικών εννοιών της γλωσσικής επιστήμης, διερευνώνται οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στη γλώσσα (προφορά, γραμματική, συνομιλία) μεταξύ ανδρών και γυναικών. Στο πλαίσιο της Φεμινιστικής Γλωσσολογίας, συζητείται το φαινόμενο του σεξισμού στη γλώσσα και η γλωσσική κατασκευή της ανισότητας εις βάρος των γυναικών. Επίσης, παρουσιάζονται δύο βασικά ρεύματα της μεταφεμινιστικής γλωσσολογίας, αυτά της «κυριαρχίας» [dominance] και της «διαφοράς» [difference]. Λέξεις κλειδιά: γλώσσα, γένος, φύλο, κοινωνία, κοινωνιογλωσσολογία, γλωσσικός σχετικισμός, γλωσσικός σεξισμός, ανάλυση λόγου

6. ΠΑ/Σ Ειδικά θέματα διδακτικής της ιστορίας και ιδεολογία

Στο πλαίσιο του μαθήματος αναπτύσσονται συγκεκριμένα θέματα διδακτικής της ιστορίας, διαφοροποιημένα ως προς την ποικιλία των ιστορικών γεγονότων, τον ιστορικό κλάδο (κοινωνική ιστορία, ιστορία των ιδεών κ.τ.λ.), τη σύνθεση του ακροατηρίου και το επίπεδο σπουδών. Διερευνάται, με αφορμή απτά παραδείγματα, η διαμόρφωση ιστορικών κρίσεων σε συνάρτηση με το εκάστοτε εθνικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον, καθώς και ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού και των εκπαιδευτών στη διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης.

7. Φωτογραφική εικόνα: Ιστορία, θεωρία και πρακτική

Γενικό πλαίσιο του μαθήματος:

- Οπτικός Πολιτισμός και Φωτογραφία

Θεωρητικά ζητήματα εικαστικής αναπαράστασης πριν και μετά την έλευση της φωτογραφικής εικόνας

- Το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο και τα μηνύματα της φωτογραφικής εικόνας από τις απαρχές έως τα τέλη του 19ου αιώνα - αρχές 20ου αιώνα (Νεοκλασικισμός, Ρομαντισμός και πρώιμη φωτογραφία, Ιμπρεσιονισμός και φωτογραφία, πορτρέτο, ταξιδιωτική και πολεμική φωτογραφία, τα κινήματα του Μοντερνισμού και η φωτογραφία στην Ευρώπη και την Αμερική (Νέα Υόρκη).

- Case studies, ομάδα 1: η περίπτωση του Alfred Stieglitz και της ομάδα του Photo-Secession, ο Edward Steichen, ο Paul Strand, η Κοινωνική Φωτογραφία και ο Lewis Hine, καθώς και η διαφορετική καλλιτεχνική ματιά του Eugene Atget. Επίσης, η Ελληνική καλλιτεχνική φωτογραφία με case study τη Nelly's και η στρατευμένη φωτογραφία του Σπύρου Μελετζή και του Κώστα Μπαλάφα.

- Case studies, ομάδα 2: τα κινήματα της Νέας Αντικειμενικότητας και του Αμερικανικού Νεορεαλισμού, ο Henri Cartier Bresson, ο Robert Capa και ο πρακτορείο Magnum, ο Alexander Rodchenko και η Ρωσική Πρωτοπορία, τα έντυπα MME και η φωτογραφία.

- Η φωτογραφία στο 2ο μισό του 20ου και στις αρχές του 21ου αιώνα. Επιδράσεις των σύγχρονων πολιτισμικών θεωριών.

- Η φωτογραφική εικόνα στο διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την διαφήμιση.

- Φωτογραφία και ζητήματα συμπερίληψης στον 21ο αιώνα. Η μη-δυτική φωτογραφία.

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Θερινή πρακτική άσκηση

Η Πρακτική Άσκηση περιλαμβάνει 3 στάδια:

α. Γνωριμία με την Θερινή Πρακτική Άσκηση και επιλογή Φορέα•

• Συμμετοχή φοιτητών στη συνάντηση ενημέρωσης από τον τμηματικά υπεύθυνο της Θερινής Πρακτικής Άσκησης.

• Υποβολή αίτησης συμμετοχής

• Εγγραφή στο σύστημα ΑΤΛΑΣ

• Αναζήτηση θέσεων από τους υποψήφιους ασκούμενους και επιλογή φορέα σε συνεργασία με το Γραφείο Σταδιοδρομίας και Πρακτικής Άσκησης

β. Εκπόνηση Πρακτικής Άσκησης

• Υπογραφή Σύμβασης μεταξύ Φοιτητή-Φορέα-ΕΛΕ Πανεπιστημίου. Επιλογή επόπτη/τριας καθηγητή/τριας με βάση το αντικείμενο της Πρακτικής

• Απόκτηση αριθμού ασφαλισμένου και άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού για την καταβολή αμοιβής

• Ένταξη στην εργασιακή δομή του Φορέα

• Συμπλήρωση ερωτηματολογίου για την αξιολόγηση του προγράμματος

• Υπογραφή βεβαίωσης από το φορέα για το διάστημα απασχόλησης.

γ. Εξέταση και Ολοκλήρωση Διαδικασιών

• Σύνταξη λεπτομερούς αναφοράς γύρω από το είδος εργασίας στον Φορέα. Ζητείται επίσης να συμπεριληφθεί και η γνώμη του/της φοιτητή/ήτριας κατά πόσο το πρόγραμμα μαθημάτων του Τμήματος τον/τη βοήθησε στην εργασία του/της

• Συνεργασία με τον/την ακαδημαϊκό/ή επόπτη/τρια, διόρθωση αναφοράς

• Καταβολή αμοιβής Πρακτικής Άσκησης

2. Πολιτισμοί, Τεχνολογία και Κοινωνική Αλλαγή

Το μάθημα εμβαθύνει στην κοινωνιολογία της τεχνικής και του τεχνολογικού φαινομένου όπως αυτά διαμορφώνονται σε διαφορετικά ιστορικά - κοινωνικά - πολιτισμικά συμφραζόμενα της προ-νεωτερικής περιόδου και εντός της νεωτερικής συνθήκης, συνδυαστικά της κοινωνιολογίας της κοινωνικής αλλαγής. Σε αυτό το πλαίσιο, αρχικά εξετάζονται όψεις τις τεχνικής στην προ-νεωτερική περίοδο και η γενεαλογία της τεχνολογίας στη νεωτερική συνθήκη. Εν συνεχεία το μάθημα εστιάζει στον τρόπο διαμόρφωσης του τεχνολογικού φαινομένου εντός της νεωτερικής συνθήκης, αξιοποιώντας κοινωνιολογικές προσεγγίσεις του πεδίου επιστήμη, τεχνολογία και κοινωνία (Σπουδές Επιστήμης και τεχνολογίας - Science and Technology Studies/STS), όπως η κριτική που αναπτύχθηκε σε σχέση με τον τεχνολογικό ντετερμινισμό και την τεχνοκρατία, κοινωνική κατασκευή της τεχνολογίας, έμφυλες όψεις στην περίπτωση του πρώτου ηλεκτρονικού υπολογιστή (ENIAC), τεχνολογία υπό το πρίσμα της θεωρίας δικτύου - δρώντων και τη συμβολή των μελετών για τα τεχνολογικά συστήματα, ζητήματα τεχνοπολιτικής κ.ά., καταλήγοντας στο άνοιγμα του «μαύρου κουτιού» (black box). Υπό το ανωτέρω πρίσμα, στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τίθενται οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί που συντελούνται από την τεχνική της αρχαιότητας σε διαφορετικούς πολιτισμούς, στον τρόπο που διαμορφώνεται η τεχνική στη μεσαιωνική περίοδο και στη γενεαλογία του τεχνολογικού φαινομένου στη νεωτερική συνθήκη, άρρηκτα συνδεδεμένου με την εδραίωση της νεωτερικής επιστήμης και την εποχή των επαναστάσεων. Ειδική εστίαση δίνεται στη σχέση τεχνολογικού φαινομένου και κοινωνικής αλλαγής, από τη μηχανική εποχή και την ανάδυση της αρχής της ατμομηχανής (1η βιομηχανική επανάσταση, καθολικές μηχανικές, καπιταλιστική οργάνωση) μέχρι την αναπαραγωγή της στην ηλεκτρική εποχή (2η βιομηχανική επανάσταση, Τείλορισμός - Φορντισμός και μαζική παραγωγή), τους μετασχηματισμούς που συντελούνται στις αρχές του 20ου αιώνα και μέχρι την ηλεκτρονική εποχή (3η βιομηχανική επανάσταση), καταλήγοντας στις νέες υλικές διατάξεις που επιφέρει η 4η βιομηχανική επανάσταση στην εποχή της γενετικής μηχανικής, της τεχνητής νοημοσύνης (TN), των αλγορίθμων και των μεγάλων δεδομένων, της ρομποτικής και της εικονικής/επαυξημένη πραγματικότητας.

3. Φύλο και εκπαίδευση

Το μάθημα, μέσα από μια διαθεματική προσέγγιση, εντάσσει τη διάσταση του «φύλου» στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αφού γίνεται μια εκτενής αναφορά στις θεωρητικές προσεγγίσεις για τις διαφορές των δύο φύλων, επιχειρείται μια ιστορική αναδρομή της ανάδυσης των γυναικών στους κοινωνικούς μετασχηματισμούς της Βιομηχανικής και Μετα-βιομηχανικής Εποχής, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Κατόπιν, συνοψίζεται η σύγχρονη έρευνα για το «φύλο» στην εκπαίδευση. Τέλος, γίνεται επικέντρωση της οπτικής ματιάς στην ελληνική πραγματικότητα, όπου εξετάζεται η εκπαιδευτική και επαγγελματική θέση των γυναικών, και ιδιαίτερα των εκπαιδευτικών. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται τα παρακάτω θέματα:

1. Θεωρητικές Προσεγγίσεις: Ψυχολογικές και Κοινωνιολογικές Οπτικές για το Φύλο στην Εκπαίδευση.
2. Θεωρίες για τις Διαφορές των Φύλων.
3. Η Σύγχρονη Έρευνα για το Φύλο στην Εκπαίδευση.
4. Ιστορία των Παιδαγωγικών Ιδεών και ο Παράγοντας Φύλο.
5. Διαστάσεις της Γυναικείας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: ιστορική εξέλιξη (19ος-20ος αιώνες).
6. Φύλο - Εκπαίδευση - Κοινωνικοί Μετασχηματισμοί (Δυτικές χώρες).
7. Φύλο - Κράτος - Επαγγελματική Θέση (Δυτικές χώρες).
8. Φύλο και Εκπαίδευση στη σημερινή Ελλάδα: Η επαγγελματική θέση των γυναικών εκπαιδευτικών.
9. Το γυναικείο φύλο στα αναλυτικά προγράμματα.
10. Παιδαγωγικό πλαίσιο και έμφυλες διαφορές.
11. Φύλο και επαγγελματικός προσανατολισμός.
12. Φύλο και Νέες Μορφές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (εκπαίδευση από απόσταση, εκπαίδευση ενηλίκων, επαγγελματική κατάρτιση, κ.λπ.).
13. Το νέο θεσμικό πλαίσιο για την Ισότητα των Φύλων στην Ευρώπη και την Ελλάδα.
4. ΠΑ/Σ Φεμινιστική νομική θεωρία

Το μάθημα αναρωτιέται πώς το φύλο δομεί το νόμο και πώς ο νόμος δομεί το φύλο. Αντλώντας από το πεδίο της φεμινιστικής νομικής θεωρίας προβληματοποιεί τις κυρίαρχες αντιλήψεις για το δίκαιο και αμφισβητεί ορισμένες από τις βασικές παραδοχές για το τι συνιστά δικαιοσύνη και ισότητα στις σύγχρονες φιλελεύθερες δημοκρατίες. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου θα μελετηθούν οι κύριες αρχές, οι μεθοδολογίες και οι διαμάχες που δομούν την φεμινιστική νομική θεωρία, συμπεριλαμβανομένης της έννοιας της ισότητας, τις διασταυρώσεις φύλου, φυλής και νόμου, την έννοια της νομικής αντικειμενικότητας και ουδετερότητας και τους τρόπους με τους οποίους ο νόμος αναπαράγει ιεραρχίες αλλά μπορεί να πυροδοτεί και σημαντικές κοινωνικές αλλαγές. Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές/τριες να μπορούν να σκεφτούν κριτικά την αλληλεπίδραση νόμου, κοινωνίας και φύλου, και να διερευνούν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς ποικίλων νομικών συστημάτων. Τέλος, το μάθημα αποσκοπεί στη απόκτηση νομικών γνώσεων και δεξιοτήτων με γνώμονα το φύλο, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα εγχώρια και διεθνή πρότυπα για την έμφυλη ισότητα.

5. ΠΑ/Σ Θρησκεία και νέες μορφές πνευματικότητας

Το σεμινάριο πραγματεύεται το πώς το φύλο συγκροτεί αλλά και συγκροτείται στο πλαίσιο διαφορετικών θρησκειών επικεντρώνόμενο σε κυρίαρχα θρησκευτικά μορφώματα στις σύγχρονες κοινωνίες. Αναλύει τη σημασία της διάκρισης ιερού και κοσμικού καθώς και τη σχέση θρησκείας και κοινωνίας και το πώς αυτή εμπλέκει ζητήματα φύλου. Παρακολουθεί το πώς η κατασκευή θηλυκοτήτων και αρρενωποτήτων συναρθρώνεται με σχέσεις εξουσίας σε διαφορετικές θρησκείες (Ιουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Ισλάμ) με ειδικά αναφορά σε θεοκρατικά καθεστώτα.

Το μάθημα εξετάζει, επίσης, το έμφυλο περιεχόμενο της μιαιρότητας σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια με ιδιαίτερη επικέντρωση σε θρησκευτικά πεδία. Δίνει έμφαση στις έμφυλες διαστάσεις ιερών σωμάτων και τους μετασχηματισμούς αυτών και εστιάζει ιδιαίτερα στο πώς συγκροτείται το γυναικείο σώμα μέσα από πρακτικές και επιτελέσεις στο πεδίο της θρησκείας αλλά και σε εκείνο της new age πνευματικότητας. Επικεντρώνεται σε ζητήματα τελετουργιών, και ειδικά θεραπευτικών τελετουργιών, και εξετάζει τόσο τη δομή τους όσο και το πώς αυτές εμπλέκουν με διαφοροποιημένους τρόπους έμφυλα υποκείμενα.

Τέλος, το μάθημα εξετάζει ζητήματα σεξουαλικότητας σε σχέση με το φύλο και τη θρησκεία, εστιάζοντας σε νοσηματοδοτήσεις ειδικά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στο πλαίσιο θρησκευτικών ή/και θρησκευτικο-πολιτικών ομάδων και παραδόσεων.

6. Κοινωνιολογία της Διακινδύνευσης και της Αβεβαιότητας

Το μάθημα εισαγάγει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές στην κοινωνιολογία της διακινδύνευσης και της αβεβαιότητας. Αφετηρία του μαθήματος αποτελεί η ιχνηλάτηση των ασυνεχειών της νεωτερικότητας και των αντινομιών της παγκοσμιοποίησης και της κοσμοπολιτικοποίησης. Επίσης, επιχειρείται η κοινωνιολογική αποσαφήνιση των εννοιών ρίσκα/διακινδυνεύσεις - κίνδυνοι. Το πρώτο μέρος του μαθήματος έχει θεωρητικό προσανατολισμό, στοχεύοντας σε μια συνολική κοινωνιολογική ερμηνεία των χαρακτηριστικών των σύγχρονων κοινωνιών μέσα από τις αναλύσεις του Niklas Luhmann για την έννοια της διακινδύνευσης υπό το πρίσμα της θεωρίας των κοινωνικών συστημάτων, του Ulrich Beck για την κοινωνία της διακινδύνευσης, της συμβολής των Anthony Giddens και Scott Lash για τις διακινδυνεύσεις της αναστοχαστικής νεωτερικότητας, καθώς επίσης και του Zygmunt Bauman για τη ρευστή νεωτερικότητα και τη ζωή στην εποχή της αβεβαιότητας. Συνδυαστικά των ανωτέρω, αξιοποιείται η σκέψη του Michel Foucault σε σχέση με την κυβερνολογική, ιδιαίτερως όπως αυτή παράγεται σε συνθήκες κοινωνίας της διακινδύνευσης. Ειδική εστίαση δίνεται στο περίγραμμα της κοινωνίας της διακινδύνευσης και σε ζητήματα που αφορούν στην εξατομίκευση της κοινωνικής ανισότητας, τη γενί-

κευση επιστήμης και πολιτικής κ.ά., καταλήγοντας στις εν εξελίξει και μελλοντικές προκλήσεις της παγκόσμιας κοινωνίας της διακινδύνευσης. Τα ανωτέρω αποτελούν τη γέφυρα για τη θεματολογία που αναπτύσσεται στο δεύτερο μέρος του μαθήματος, το οποίο επικεντρώνεται σε σύγχρονα πεδία μελέτης και έρευνας της κοινωνιολογίας της διακινδύνευσης και της αβεβαιότητας, μέσα από παραδείγματα όπως: εργασία, κλιματική κρίση, πανδημίες, πυρηνικά, κρίσεις, παγκόσμιο εμπόριο οργάνων κ.α., συνθέτοντας το πορτραίτο της παγκόσμιας κοινωνίας της διακινδύνευσης. Περαιτέρω, επιχειρείται η σκιαγράφηση των μελλοντικών διακινδυνεύσεων και αβέβαιων καταστάσεων ζωής, όπως αυτά παράγονται στην εποχή της γενετικής μηχανικής, της τεχνητής νοημοσύνης/αλγορίθμων/μεγάλων δεδομένων, των ανθρωποειδών ρομπότ, της αποικιοποίησης του διαστήματος και του μετασύμπαντος. Ειδική εστίαση δίνεται στους κρίσιμους κοινωνικούς μετασχηματισμούς που συντελούνται μέσω των πρόσφατων τεχνοεπιστημονικών εξελίξεων, διαμέσου των οποίων τα όρια μεταξύ του φυσικού, εικονικού/ψηφιακού, βιολογικού και κοινωνικού κόσμου καθίσταται ρευστά και απρόβλεπτα.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μυτιλήνη, 31 Ιουλίου 2026

Ο Πρύτανης

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αιτήματος στην ηλεκτρονική διεύθυνση **feksales@et.gr**.
- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας στην ηλεκτρονική διεύθυνση **feksales@et.gr**.
 - Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσauξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσauξάνεται κατά 0,30 €.
 - Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.
 - Υπάρχει δυνατότητα ετήσιας συνδρομής οποιουδήποτε τεύχους σε έντυπη μορφή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

- A.** Αποστολή των εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ στην ηλεκτρονική διεύθυνση **https://eservices.et.gr**. Σχετικές εγκύκλιοι και οδηγίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Εθνικού Τυπογραφείου (**www.et.gr**) στη διαδρομή **Ανακοινώσεις → Εγκύκλιοι**.
- B.** Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

• Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: **Καποδιστρίου 34, 10432 Αθήνα**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ στην ηλεκτρονική διεύθυνση
https://eservices.et.gr

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γραφείο 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημοσιευτέας Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα έως και Παρασκευή: 8:00 - 13:30

